1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ“
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէնլեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՏԸ

սրանով յայտարարում է, որ այդ Բանկի ակցիաներին, որոնց իւրաքանչիւրի արժէքն է 250 ր., ստորագրվել կարելի է, սկզբից 10% վճարելու պայմանով, հետևեալ 4 օրերը.

ՄԱՅԻՍԻ 21-ԻՆ, 22-ԻՆ, 23-ԻՆ և 24-ԻՆ

(Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի և Հինգշաբթի)

ԲԻՐԺԱՅԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Արմեանսկի բազար, տուն Թիֆլիսի Վարկային Ընկ.)

Առաւօտեան ժամը 11-ից մինչև ցերեկվայ ժամը 1-ը:

Ստորագրվել ցանկացողները պէտք է բարեհաճեն գիմել վերև յիշված ժամին և տեղը կազմակերպիչ Կոմիտէտին Պետական Բանկի Թիֆլիսի Գրասենեակի անունով օրդեր ստանալու համար, որպիսի Բանկում յիշեալ Կոմիտէտի անունով բացված է

ԱՌԱՆՁԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ 10% ՎՃԱՐԸ.

Այն անձերը, որոնք փաղօրօք գրվել են պ. պ. հիմնադիրների, այն է՝ Ար. Ն. Միլեանի, Ար. Ն. Սէյլանեանի, Ս. Ս. Կիւլպէնկեանի, Ա. Ն. Բաղդասարեանի և այլոց մօտ, թող բարեհաճեն նորոգել իրանց ստորագրվելը Բիրժայում, վերոյիշեալ ժամանակամիջոցում, որպէսզի կարելի լինի ստանալ անդորրագիր դրամը մուծելու համար.

Օտար քաղաքացիները կարող են փոխադրել վճարի 10%-ը վերոյիշեալ ժամանակի ընթացքում Թիֆլիսի վաճառականների ատագ Արշակ Նազարովիչ Միլեանի անունով.

Կազմակերպիչ Կոմիտէտի նախագահ՝ ԱՐ. Ն. ՄԻԼԵԱՆ

Անդամներ Կազմակերպիչ Կոմիտէտի:
Մ. Ի. ԴՕԼՈՒԽԱՆԵԱՆ
Ս. Խ. ՍՈՒԼԽԱՆԵԱՆ
ԱՐ. Ն. ՍԷՅԼԱՆԵԱՆ
Ա. Ա. ԷՆՖԻԱՋԵԱՆ
Ա. Ե. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆ
Մ. Ն. ԲՕՋԱՐՋԵԱՆ
Ս. Ս. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

3—2 346.

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ „ՄՇԱԿ“ ԼՐԱԳՐԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

„ՄՇԱԿԻ“ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱԼՄԱՆԱԽԻ

Բացառիկ ստուար № «Տարազի», որ լոյս է տեսնելու «ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ նախօրեակին:

Այս հոյակապ հանդէսը բաժանված է 10 շրջանի: I. «ՄՇԱԿԸ» 1872 թւին: «ՄՇԱԿԻ» առաջին ամբողջ №-ը fac-similé. Գրիգոր Արծրունին և իր աշխատակիցները, խմբագրական կազմը: Կուլիսների ետև (պատմութեան այժմս սեփականութիւն): II. «ՄՇԱԿԸ» 1872—1877 թ., III. «ՄՇԱԿԸ» 1878—1882 թ., IV. «ՄՇԱԿԸ» 1883—1887 թ., V. «ՄՇԱԿԸ» 1888—1892 թ., VI. «ՄՇԱԿԸ» 1893—1897 թ., VII. «ՄՇԱԿԸ» 1898—1902 թ., VIII. «ՄՇԱԿԸ» 1903—1907 թ., IX. «ՄՇԱԿԸ» 1908—1912 թ., X. ՓԱՅԼՈՒՆ ՅՈԲԵԼԵԱՐ «ՄՇԱԿԸ»:

Կենսագրական «ՄՇԱԿԻ» (ժամանակագրական): Ընդհանուր հայեացք: «ՄՇԱԿԸ» և Թիւրքահայոց հարցը: «ՄՇԱԿԸ» և կանանց խնդիրը: «ՄՇԱԿԸ» և գիւղը: «ՄՇԱԿԸ» և քաղաքը: «ՄՇԱԿԸ» և եկեղեցին ու կրօնը: «ՄՇԱԿԸ» և այլադաւան հայերը: «ՄՇԱԿԸ» և մեր այլացեղ, այլազգի դրացիները: «ՄՇԱԿԸ» և Կովկասը: «ՄՇԱԿԸ» և Ռուսաստանը: «ՄՇԱԿԸ» և Եւրոպան: «ՄՇԱԿԸ» և պարսկահայը, Թիւրքահայը: «ՄՇԱԿԸ» և հայկական գաղութները: «ՄՇԱԿԸ» և դպրոցը, գրականութիւնն ու մամուլը: «ՄՇԱԿԸ» և արուեստները՝ թատրոն, երաժշտութիւն, նկարչութիւն և այլն: «ՄՇԱԿԸ» և աղէտները՝ սով, ժանտախտ, հրդեհ, կոտորած: «ՄՇԱԿԸ» և բարեգործութիւնն ու ինքնօգնութիւնը: «ՄՇԱԿԸ» և ազատութիւնը: «ՄՇԱԿԸ» և աշխատանքը: ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ և յեղափոխութիւնը: ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ և ՐԱՖՖԻՆ: «ՄՇԱԿԸ» և իր ույժը, նշանակութիւնը, դիրքը, կատարած դերը:

Յիշողութիւններ: Ճալիզօղներ: Առասպելներ, ինսինուացիաներ «ՄՇԱԿԻ» մասին: Եզրակացութիւն: Մտքի յաղթանակը: Փայլուն յօբելեար «ՄՇԱԿԸ»:

ԱՆՀԱՄԱՐ ՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ, որոնց մի մասը տպագրվում է արտասահմանում: ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ, ՐԱՖՖՈՒ և «ՄՇԱԿԻ» այժմեան ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԻ մեծադիր գոյնզգոյն պատկերները՝ տպագրված ընտիր. կարելի է գնել և շրջանակների մէջ:

Քառասնամեայ „ՄՇԱԿԻ“ աշխատակիցների, մշտական և յատուկ թղթակիցների պատկերները:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ վերջին լուսանկարը՝ խմբանկար, լուսանկարված մահից մի քանի ամիս առաջ և սեփականութիւն «ԱՂԲԻՒՐ-ՏԱՐԱԶԻ», դեռ ոչ մի անգամ չը տպագրված: Fac-similé-ներ Գրիգոր Արծրունու, Րաֆֆու, Հայկակի, և այլն, և այլն: «ՄՇԱԿԻ» արդի խմբագրատունն ու խմբագրութիւնը: «ՄՇԱԿԻ» յօբելեանական յանձնաժողովի և արդի աշխատակիցների, թղթակիցների խմբանկարները, և այլն, և այլն:

Բաժանորդագինը

„ՄՇԱԿԻ“ ՅՕԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱԼՄԱՆԱԽԻ

մինչև ներկայ մայիսի 20-ը «ՄՇԱԿԻ» բաժանորդների համար ՄԷԿ րուբլի, իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ՝ ԵՐԵՔ րուբլի: Նրանք, որոնք բաժանորդ չեն «ՄՇԱԿԻՆ», վճարում են 50 կ. աւելի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ բաժանորդների համար մինչև մայիսի 20-ը 10 ֆր.: Կը ստանան յատուկ խոզովակների մէջ:

Մէլովի ամենաընտիր թղթի վրա հատը 10 ր. (25 ֆ.): Տպվելու են շատ սահմանափակ օրինակներ:

Վերադիր վճարով պատուէր չէ ընդունվում:

Դիմել՝ ТИФЛИСЪ, БЮРО ПЕЧАТИ, Головинскій пр., 41.

Արտասահմանից՝ DIRECTION TARAZ, TIFLIS. 26. 0—12

ԱԶԴ

„ՄՇԱԿԻ“ 40-ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԲԻՒՐՕՆ սրանով յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, հիմնարկութիւնների եւ անհատների, որ այսուհետեւ (այժմ եւ յօբելեանի օրը) թէ շնորհաւորական հեռագիրներ, ուղերձներ եւ թէ այլ դիմումներ պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէով.

ա) Հեռագիրների համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“.
Tiflis. Rédaction „Mschak“.

բ) Ծրարների համար՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“. Для Юбилейнаго Бюро.
Tiflis. Rédaction „Mschak“. Յօբելեանական Բիւրօյի համար:

Թիֆլիսի Արքունական Թատրոն

Երեքշաբթի, մայիսի 22-ին, չորեքշաբթի 23-ին եւ հինգշաբթի 24-ին

ԵՐԵՔ ԳԱՍՏՐՈԼ

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ԿԱԲԱՐԷԻ

ЛЕТУЧАЯ МЫШЬ

Ղեկավարութեամբ նրա հիմնադրի՝ Մօսկվայի Գեղարուեստական Թատրոնի արտիստ Նիկիտ Ֆէօդորովիչ Բալիևվի:

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԿԱՍՍԱՅՈՒՄ: 350. 2—2

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հայկական ինքնուրոյն ներկայացումների շարք

Բ. Ներկայացում

Երկուշաբթի, մայիսի 21-ին

Հայոց դրամատիկ խմբի դերասանները ղեկավարութեամբ Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ և մասնակցութեամբ Գ. Տէր-Դաւթեանի և Գ. Միրաղեանի կը ներկայացնեն

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐ

կամ ԿՈՐԱԾ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

Ա. գործ. — ՏԷՐԸ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԸ (գործողութիւնը՝ ծխախոտի գործարանում):
Բ. գործ. — ԿՈՐԱԾ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ (խօզէինի տանը):
Գ. գործ. (ԺՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ՈՐՋՈՒՄ (բանւորների մեկխտանում):
(ՏԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ԲԱՐԵԿԱՄԸ:

Ծանօթ. — Բանւորական տեսարանում կը մասնակցեն ծխախոտի գործարանի իսկական բանւորներ:

Միկիտանչի Գիգօլի դերը կը կատարէ պ. Գ. Տէր-Դաւթեան:
Խօզէին պ. Գէորգի » » » պ. Գ. Միրաղեան:

Մասնակցում են. տ.տ. Դուրեան-Արմէնեան, Աղնիւ, Սօֆիկ. պ.պ. Տէր-Դաւթեան, Միրաղեան, Արմէնեան, Աղայեան, Անդրանիկ, Բաբուրեան, Թալանեան, Ոչտունի, Շավարշ, Սաֆարեան և ուրիշները:

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին

Տեղերի գները սովորական: Տոմսակները թատրոնի կասսայում:

Րէժիսեօր՝ Ա. Արմէնեան

ԱԶԴ. — Յաջորդ ներկայացումը՝ հինգշաբթի մայիսի 31-ին: Կը ներկայացվի ինքնուրոյն հետաքրքրական նորութիւն, որի մասին կը ծանուցվի յատուկ յայտարարութեամբ: (2. 4.) տ. 349. 2—1

ԲԺԻՇԿ

Տ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական եւ կաշուի հիւանդութիւնների, վերսկսեց ամառվայ ընդունելութիւնը

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ

Верхній бульв., д. Зипаловой.

(օ. մ.) տ. 353. 12—1

ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԱԿԻՑՆԵՐ

Մենք, «Մշակի» բոլոր գործողները, բոլոր աշխատակիցներս միասին տարանք այն մեծ առաքելութիւնը, որ դրված էր «Մշակի» վրա:

Ներկայ գործողները կազմում են կուլտուրական մի լեգէոն, գրական և հասարակական գործով հետաքրքրվողների մի խաղաղ զինուորութիւն, Սփռված՝ հայաբնակ վայրերի զանազան կէտերում, այդ գործողները ներկայանում են իբրև մի համաստեղութեան նուիրված և երկրպագու անձեր, որոնց վրա բարոյական վեհ պարտաւորութիւն է դրված կայծեր ցոլացնել ժողովրդական մասսաների մէջ և վառ պահել այն հուրը, որ պէտք է ջերմացնի և կենդանութիւն տայ ժողովրդի ստեղծագործող ոգուն:

Գործողների մի ստուար խումբ արդէն վախճանվել է. մի քանիսը տալով իրանց մտածողութեան և աշխատանքի լուման «Մշակին»՝ զբաղվել են յետոյ ուրիշ պարապմունքներով, պահպանելով բարեկամական և համակրական զգացմունքներ. կան և այնպիսիները, որոնք մեծ մասնակցութիւն են ունեցել «Մշակի» գործունէութեան մէջ, բայց անջատվել են և հեռացել:

Անցածը անցել է. բայց կուլտուրական սերմերը իրանց գործը կատարել են: Նրանք հասարակական անդաստանի մէջ արմատներ են գցել և ծիլեր արձակել, որոնցից առաջ են եկել յաջորդ բողբոջները:

Անշուշտ, ցանած սերմերի մի մասը պատահել է ապառաժի, միւսը բաւականաչափ զօրաւոր և բեղմնաւոր չէ եղել հաստատուն կայան վերցնելու. բայց հասարակաշէն սերմացանութեան անկեղծ և անձնուէր գործունէութիւնը՝ մի գաղափարական հոյակապութիւն է, որը կը միայ նախանձելի յիշատակ գաղափարական տրամադրութիւնների:

Մենք ամեն օր ստանում ենք ջերմագին ողջոյններ կուլտուրական գործին լծակցած մեր բարեկամներից և զգում ենք այն ուժգին բաբախումը, որով խօսում են նրանց սրտերը, համակված հանրային շինարար գործի վեհագոյն թելադրանքներով։

Եւ եթէ մեր առօրեայ գործունէութեան մէջ մենք, բոլոր աշխատակիցներս, գիտակցել ենք, թէ ինչ խոշոր և պատասխանատու պարտաւորութիւնների առաջ ենք մենք դրված, այժմ, յոբելեանական համաձուլման օրերում, մենք աւելի և աւելի մեծ չափով զգում ենք, թէ որքան հսկայական է այն շէնքը, որի կառուցման հանդէպ մենք կանգնած ենք։

Այն անհուն ոգևորութիւնը, որ պատել է մեզ բոլորիս, այն անձնուէր գործակցութեան պատրաստակամութիւնը, որ լսվում է մեր բերաններից, նորանոր գրաւականներ են տալիս, որ անցած 40-ամեակը միայն մի խորհրդաւոր առաջաբան էր այն բազմաբեղուն, ստեղծագործող, վերանորոգչական կուլտուրայի համար, որով պէտք է նոր հայ մարդը հանդէս գայ մարդկութեան ընտանիքում, կազմելով առաջադիմական արդիւնարար ոյժ իր ծննդավայրի, իր համայնքի, իր հարեանների և պետութեան համար։

Այո, գործակից բարեկամներ, կուլտուրական համհարզներ, այժմ աւելի քան երբևիցէ պէտք է մեծ զգանք բարոյական այն ապագայ բերկրանքը, որով յաջորդ սերունդները պէտք է քաղեն մեր ցանած սերմերի առատ հունձերը։ Քառասուն ձիգ տարիների զրկանքները և ջանքերը այսօր մեր առաջն են դրել հասարակական գիտակցութեան դրական արդիւնքների առաջին նմուշները։ Յաջորդ քառասնամեակները աւելի պերճախօս կը լինեն, որովհետև գործունէութեան համար բացված ուղիները տարէ-տարի շատանում են և մշակների թիւը բազմանում է։

Կուլտուրական գործողների լեգէոնի պատկանող մեզնից իւրաքանչիւրը հաւատում է, որ մեր անցեալի խաւար աղջամղջային միջնադարեան կեանքը, ընկնելով լուսաճաճանչ ազդեցութիւնների տակ, մկրտվել է նոր շինարար գաղափարների աւազանի մէջ, և մեր ջանքերը կարող են էական գործ կատարել ժողովրդի հոգեկան վերածնութեան ասպարէզում։

Ա. Քալանթար

ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԱՅՍՐԸ ԳԱԳՐԻՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 մայիսի

Պետերբուրգ.—(Պաշտօնական)։ Կայսերական պալատի մինիստրի հեռագիրը. «Լիվադիա. Կայսերական «Շտանդարտ» զբօսանաւով Նորին Կայսերական Մեծութիւնները Օգոստափառ Զաւակների հետ երէկ, ցերեկ. ժամը 3-ի մօտերը, կանգ առան Գագրի դիմաց։ Նորին Մեծութիւններին ողջունելու համար դրօսանաւը եկաւ Օլդէնբուրգսկի պրինց Ալէքսանդրը։ Մի փոքր անց Կայսրը Օգոստափառ Դուստրերի և պրինց Ալէքսանդր Պետրովիչի հետ և պալատի մինիստրի ու շքախմբի անձանց ուղեկցութեամբ բարեհաճեց ափ իջնել։ Նաւահանգստում Նորին Մեծութեանը դիմաւորեցին պրինցուհի Եւգենիա Օլդէնբուրգսկայան, որ մատուցեց աղուհաց, նահանգապետ Բարանովսկին և ուրիշ պաշտօնական անձինք։ Ծովափին կանգնած էր պատուաւոր պահակախումբը, որին Նորին Մեծութիւնը թողեց անցնել Իր առաջից քայլերթով։ Այնուհետև բազդ ունեցան Նորին Մեծութեանը աղուհաց մատուցել Աբխազիայի բնիկ ազգաբնակութեան պատգամաւորութիւնը իշխան Շէրվաշիձէի առաջնորդութեամբ և զանազան պատգամաւորութիւններ արքունի բանւորների, իմերէլ, յոյն, թիւրք և պարսիկ ազգաբնակութեանց և Քութայիսի նահանգի հրէաների կողմից։ Ապա Կայսրը անցնելով ահագին ժողովրդի, աշակերտների և զօրքի միջով' մտաւ եկեղեցին, ուր կատարվեց մաղթանք։ Եկեղեցուց Նորին Մեծութիւնը դիմեց պրինց Ալէքսանդր Պետրովիչի պալատը, որի մուտքի մօտ ողջունեցին 20 աբխազ իշխաններ։ Պալատում տրվեց թէյ։ Դրանից յետոյ Կայսրը ներկայ եղաւ ճեմելիքում կազմակերպած զբօսանքին, ուր պրինց Ալէքսանդր Պետրովիչը առողջութիւն մաղթեց Կայսրին ուրա աղաղակների մէջ։ Թագաւոր Կայսրը խմեց Գագրի կլիմայադիտական կայանի հիմնադիր պրինց Օլդէնբուրգսկիի և նրա կնոջ կենացը։ Ժամը 7-ին Թագաւոր Կայսրը վերադարձաւ Լիվադիա»։

ԲՐ. ՎԵՐՄԻՇԵԱՆԻ ԳՈՐԾԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 մայիսի

Պետերբուրգ.—Սենատը բեկեց Թիֆլիսի դատաստանական պալատի դատավճիռը «Бакинское Извѣстіе» լրագրի խմբագիր Քրիստափոր Վէրմիշեանի գործի առիթով, որ դատապարտված է 129-րդ յօդուածով աքսորի։ Գործը յանձնված է ի նոր քննութիւն միևնոյն պալատում։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 մայիսի

Պետերբուրգ.—Երէկ բացվեց միապետական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչների' ռուս մարդկանց հինգերորդ համառուսական համագումարը։ Մոսկվայի միտրոպոլիտի լիազօր Վլադիմիր եպիսկոպոսը հաղորդեց միտրոպոլիտի օրհնութիւնն ու բարեմաղթութիւնները։ Միաձայն նախագահ ընտրվեց Վլադիմիր եպիսկոպոսը։ Կարդացվեցին մի շարք ողջոյններ։ Ճառեր արտասանեցին Մակարիյ վարդապետը, Օրլովը, գեներալ Միտրոպոլսկին, Վենօժինսկին, որ մատնանշեց թէ անհրաժեշտ է տնտեսական կռիւ յայտարարել հրեաների դէմ, որոնք քայքայում են ռուս մարդկանց, գրաւել են առևտուրը, փաստաբանութիւնը, տպագրական գործը։ Վերջում կարդացվեց Կայսրին ուղարկված հեռագրի բնագիրը, որ ծածկվեց ազգային օրհներգի նուագածութեամբ։ Համագումարի անդամները բաժանվեցին վեց սեկցիաների։

—

Քիշինև.—Հանդէսով դրվեց Ալէքսանդր I Կայսրի արձանի հիմքը։

—

Բերլին.—Ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ Օստէն-Սակէնի համար Կայսրի և Կայսրուհու ներկայացուցիչների, ամբողջ դիպլոմատիական կազմի, արտաքին գործերի մինիստրութեան պաշտօնեաների և բազմաթիւ աղօթողների ներկայութեամբ։

—

Նիցցա.—Հանգուցեալ ռուս դեսպան Օստէն-Սակէնի մարմինը ուղարկվեց Ռուսաստան ռուսաց գերեզմանատանը պատշաճ կարգը կատարելուց յետոյ, որին ներկայ էին Պարիզի և Բերլինի ռուսաց դեսպանատների ներկայացուցիչները։

Վիլհէլմ կայսրի կողմից դրված է պսակ սպիտակ ծաղիկներից։

—

Քիշինև.—Սերաֆիմ արքեպիսկոպոսը տաճարում մատուցեց հանդիսաւոր պատարագ, ապա եղաւ եկեղեցական թափօր ահագին բազմութեան ներկայութեամբ։

Առաջնորդարանում եղաւ ժողովրդական ընթերցում յոբելեանի մասին։ Թատրոններում տրվեցին ժողովրդական ձրի ներկայացումներ, հրապարակներում' ժողովրդական զբօսանքներ։ Երեկոյեան ազնուականութիւնը տուեց յոբելեանական խնճոյք։

Քաղաքում տիրում է մեծ կենդանութիւն։

—

Բուխարէստ.—Եասսից և ուրիշ քաղաքներից հաղորդում են, որ երէկ կայացան բողոքի ցոյցեր բեսարաբիական հանդէսների դէմ։ Եասսում Միացման հրապարակի վրա տեղի ունեցաւ հսկայական ցոյց։ Ազգային թատրոնում պրոֆ. Կսէնոպոլը մատնանշեց, թէ ռուս կառավարութեան վերաբերմունքը առ Բեսարաբիան թիւրքաց պատերազմից և ազգաբնակութեանը ռուսացնելուց յետոյ անարդարացի է։ Բուխարէստում գրական երեկոյթին պրոֆ. Իորգ իր ճառում ասաց, թէ անհրաժեշտ է միացնել բոլոր ռումիններին Ռումինիայում, Տրանսիլվանիայում և Բուքովինայում' համուր ռումին ժողովրդի կրթութեան զարգացման նպատակով։ Մի քանի լրագիրներ լոյս տեսան սև շրջանակով։ Գլխաւոր փողոցների մասնաւոր տները զարդարված են սև դրօշակներով։ Սոցիալ-դեմօկրատների ժողովում Սըրբօրէն արտասանեց չափազանց խիստ ճառ Ռուսաստանի պետական կազմի դէմ։

—

Վիեննա.—«Ֆրեմդէնբլատի» տեղեկութիւնների համաձայն 1912 թ. կատարվելու են հեծելազօրի մեծ զօրախաղեր Նաւօրովի շրջակայքում։

—

Լոնդոն.—Նաւահանգստային բանւորների մի մասը աշխատանքները վերսկսեց։ Ուղարկվեցին ապրանքատար գնացքներ ուտեստեղէնով։

—

Պարիզ.—Գեներալ Լիոտէն հեռագրում է, որ մայիսի 15-ին նա յետ մղեց բերբերների մեծաքանակ խմբերի յարձակումները հիւսիսից և արևելքից։ Երէկ ֆրանսիացիք վերսկսեցին յարձակում Ֆէցից դէպի հիւսիս, կորցնելով 5 սպանված և 8 վիրաւոր։

—

Լիսաբոն.—Պատգամաւորների պալատում տեղի ունեցան աղմկալի տեսարաններ և ծեծ ու ջարդ պատգամաւորների միջև այն ժամանակ, երբ քննվում էր դաւադրութեան գործում դատական իշխանութիւնների կատարած դերը քննելու համար մասնաժողով ընտրելու առաջարկը։ Նիստը ընդհատվեց, և հասարակութեանը դուրս տարան զինւորները։ Վերսկսվելուց յետոյ պալատը ձայների մեծամասնութեամբ վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան։

—

Շանխայ.—Գերմանական հիւպատոսարանում տեղի ունեցաւ խնճոյք ի պատիւ պրուսական պրինց Վօլդէմարի։ Ներկայ էին ռուս և անգլիացի հիւպատոսները։ Խնճոյքից յետոյ պրինցը մեկնեց Խանկօու։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 մայիսի

Կ. Պօլիս.—Ներքին գործերի մինիստրը վերադարձաւ այսօր և ներկայ գտնվեց մինիստրների խորհրդի նիստում, ուր քննվեց Ալբանիայում տիրող դրութիւնը։

Նախկին մեծ վէզիր Հակկը փաշայի խնդիրքի համաձայն պալատը մասնաժողովին յանձնեց Հակկը փաշայի կաբինէտի դէմ դատ բանալու հարցը։

—

Սալոնիկ.—Պրիշտինից, Պրիզրէնից, Միտրովիցայից, Դիակովայից և այլ տեղերից ալբանները տեղեկացրին վալիին, թէ մտադիր են անցնել լեռները պատերազմական դրութիւն մտցնելու դէպքում։ Ազգաբնակութիւնը հրաժարվում է տալ զինուորացուներ։ Կառավարութիւնը պատրաստ է դպրոցներում դասաւանդութիւնը թոյլատրել ալբաներէն, երկաթուղիներ կառուցանել Ալբանիայում, թոյլ տալ, որպէսզի ալբանները զինուորական ծառայութիւնը կրեն միմիայն Ալբանիայում։ Մնացած պահանջները մերժվում են։

Ադրիանուպօլսի շրջանում կենտրոնացած են մեծ ոյժեր։ Անատօլիայից 5000 ռեդիֆների գալուստից յետոյ զօրքերի թիւը կը հաւասարվի 130,000-ի։

—

Ուսկիւբ.—Ալբան պարագլուխները դիմեցին Իփէկի, Դիակօվայի, Պլավի և Գուսինէի շրջանների ազգաբնակութեանը, յորդորելով յամառ դիմադրութիւն ցոյց տալ թիւրքերին։ Ապստամբների գլխաւոր շտաբը Իփէկ գիւղում զէնք է բաժանում։

—

Աթէնք.—Տեղեկութիւն ստացվեց, թէ կրէտացի պատգամաւորները վճռել են չը գալ Աթէնք պատգամաւորների պալատի բացմանը։ Կրէտացիների վճիռը թողեց դժգոհիչ տպաւորութիւն տեղիս քաղաքական և առևտրական շրջաններում։

—

Ալէքսանդրիա.—Կիպրոսում բռնկված ապստամբութեան պատճառով մի քանի զօրամասեր ուղարկվեցին Լարնակէյ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 մայիսի

Թաւրիզ (Ուշացած).—Մէշկինի նահանգապետը շահսէվանների արշաւանքը նկատի առնելով և չունենալով իր ձեռքի տակ կռւող ոյժեր, հեռագրով միջնորդեց Շուջա-ուդ-Դովլէի առաջ արձակել իրան պաշտօնից։

—

Թէհրան.—Արժանահաւատ տեղեկութիւնների համաձայն Մօջէլալ-ուս-Սալթանէն իր զօրախմբի մնացորդներով, առանց կանգ առնելու, Նուրիջի կռւից յետոյ եկել է Քիրմանշահ։

Սալար-ուդ-Դովլէն կենդանի է և ժողովել է 3000 մարդ Քիրմանշահում։ Կառավարական զօրքը Քիրմանշահին կը մօտենայ մայիսի 19-ին։

ԵՓՐԵՄԻ ՄԱՀԸ

Վերջերս Եփրեմի աստղը թեքվել էր։ Պարսիկ ամբոխը սկսել էր նրա դէմ խօսել, առասպելական, միաժամանակ և անհաւատալի գործողութիւններ վերագրելով նրան։

Այդպէս է առհասարակ ամբոխի և մասնաւորապէս պարսիկ ամբոխի հոգեբանութիւնը։ Բարձրացնել մէկին մինչև ծայրայեղ աստիճանի, վերագրել նրան անհասանելի բարեմասնութիւններ, մի կատարելութիւն, մի տիտան ներկայացնել։

Բայց և յանկարծ վայր ձգել, ամեն միջոցներով վարկաբեկել և մինչև իսկ ոտնատակ տալ դեռ միայն երէկ իր կողմից մինչև երկինք հասցրած մարդուն, ու կոխկրտել, ցեխի մէջ թաւալգլոր անել նրան։

Ճիշդ այսպէս պատահեց և Եփրեմի հետ։

Նրա մահվանից առաջ սկսել էին խօսել, որ իբր թէ Եփրեմը իր կնոջ հետ արտասահման է ուղարկել թանգագին իրեր, թէ նրա նկատմամբ Էջմիածնից բանադրանք է ստացվել առ այն, որ նա չէ ենթարկվում կոմիտէի հրահանգներին։

Մայիսի 7-ին Թէհրանում տարածվել էր և բերնէ-բերան խօսվում էր, որ Եփրեմը սպանվել է իր վրանում, կոմիտէի կարգադրութեան համաձայն, պարսից կառավարութեան ուղղելիք զեկուցումն գրելու ժամանակ, որովհետև ենթարկվելիս չէ եղել

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԾՐԱԳԻՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԻՐԵՐԱԾԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ*)

—

Ռուսիոյ եւ Թիւրքիոյ հայոց իրերածանօթութեան հիմունքը

Առաջադրութեամբ ջանացի պարզել իմ տեսութիւնը ազգային ամեն կարգի կազմակերպութիւններու և ձեռնարկութիւններուն համար։

Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայերը իրարու ծանօթացնելու գաղափարը կազմակերպութեամբ մը կրնայ իրագործուիլ։ Լաւ մտածուած խօսքեր, ճարպկօրէն ճախարակուած ճառեր, ազնիւ բաղձանքներ և իղձեր գործնական արդիւնք մը չեն տար հայ ազգին։ Հայ ազգը հիմա գործ կը պահանջէ, գործ։ Իսկ գործը, այսինքն ազգին գործը, զուտ ազգային կազմակերպութեամբ մը կարելի է վարել և ապահովել։

Այսօր չկայ անհատ մը, որ քիչ շատ ծանօթ եղած ըլլայ ընկերական կեանքի պայմաններուն և չգնահատէ կազմակերպութեան պէտքը ամէն ձեռնարկութեան և մասնաւորապէս ազգային գործերու մէջ։ Կը հետևցնեմ ուրեմն, որ Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայերը իրարու ծանօթացնելու համար պէտք է կազմակերպութիւն մը, այս պիտի ըլլայ հիմունքը։

Կազմակերպութիւնը

Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայերը իրարու ծանօթացնելու համար ես գործնական, հետևաբար օգտակար կը համարիմ սա ձեւով կազմակերպութիւն մը։

1) Պոլսի մէջ կազմել կեդրոնական ժողով մը, Ռուսիոյ եւ Թիւրքիոյ հայոց յարաբերութեան կեդրոնական ժողով անունով։

2) Այս ժողովը պէտք է բաժանորդագրութեամբ դրամական ոյժ մը ունենայ։

3) Այս ժողովը պէտք է ունենայ իր յատուկ թերթը և հետևաբար իր գործոն աշխատող անդամները, որոնք միայն զբաղելու են այս ժողովին գործերով։

4) Հրատարակուելիք թերթը պէտք է օրգանը ըլլայ ժողովի թելադրութիւններուն և պէտք է մշակէ այն նիւթերը, որոնք Թիւրքիոյ հայոց ազգային և ընկերական բոլոր կեանքը հաւատարմութեամբ կը ցոլացնեն և կը ծանօթացնեն Ռուսիոյ հայոց։

5) Ժողովը պէտք է զբաղի ստեղծել գործնական միջոցներ Թիւրքիոյ հայերը ճանչցնելու Ռուսիոյ հայոց. զոր օրինակ'

ա) Առևտրական յարաբերութիւններ,

բ) Ամուսնական կապեր,

գ) Յարմար եղանակներու մէջ ճամբորդութիւններ' այլ և այլ ծրագիրներով,

դ) Հրաւիրել յարմարագոյն առիթներով բանախօսներ, քարոզիչներ։

6) Ժողովը իր թերթէն զատ պէտք է աշխատի տարածելու Թիւրքիոյ հայոց թերթերը Ռուսիոյ հայոց մէջ, ինչպէս նաև ուրիշ հետաքրքրական հրատարակութիւնները։

7) Նոյն կազմակերպութիւնը անհրաժեշտ է նաև Թիֆլիսի մէջ, միևնոյն միջոցներու ստեղծման և միևնոյն նպատակի համար։ Ամեն ինչ փոխադարձ կըլլայ։

Ես կը կարծեմ, որ դժուար չէ այսպիսի ծրագիր մը գործադրել, այն ալ յաջողութեամբ։

Կազմակերպութեան ճշտագիրը

Մեր բացատրած հիմերով կազմակերպութիւն մը' հայ ազգային նկարագիր միայն կրնայ ունենալ։ Իր միջոցներուն ուղիղ գործադրութեամբ' իր նպատակին հասնելու առնէն ոչ միայն հայ ազգին ամբողջութիւնը և գոյութիւնը կը կազմէ իր գործունէութեան կեդրոնը, այլ նաև գիտակցութեամբ հաւատարիմ է այն հայ ազգին պատմութեան, աւանդութեան և փորձառութիւններուն։ Ընկերվարական, աշխարհաքաղաքացիական ձգտումներ չունի ան, ընդհակառակը կաշխատի հայ ազգային միութեան և գոյութեան բոլոր կապերը ամրացնելու և ամրացնել և հայ ազգը այդ կերպով հաղորդ ընել մեր ապրած ժամանակի լուսաւորութեան և յառաջդիմութեան։

Եւ որովհետև հայ ազգը քրիստոնեայ է և քրիստոնէական տարբեր եկեղեցիներ կամ յարանուանութիւններ ազգային կեանքի, ազգային գոյութեան մասին տարբեր ըմբռնումներ յառաջ բերած են ատոնց մէջ—ուզենք-չուզենք այս է իրողութիւնը—պէտք է որ այս նոր կազմակերպութիւնը ազգային կեանքի միութեան և գոյութեան գաղափարը այնպէս ուժաւորէ և զարգացնէ իր գործունէութեան մէջ և այդ յարանուանութիւններու վերաբերութեամբ, որ ատոնք սիրեն իրենց ազգը ազգային մաքուր ըմբռնումով և վառ զգացումներով կապուին իրենց մայր-ազգին։

Դարձեալ որովհետև հայ ազգին մէջ քաղաքական այլ և այլ կուսակցութիւններ կան, ինչ ալ ըլլայ ատոնց ծրագիրներն ու յաւակնութիւնները, այս նոր կազմակերպութիւնը իր զուտ ազգային նպատակով ու նկարագրովը խոկ պիտի աշխատի, որ հայ ազգին ամբողջութիւնն ու գոյութիւնը զգալապէս չխախտի իր գործունէութեան մէջ։ Այս կազմակերպութիւնն է, որ ազգին կեդրոնական ոյժերը պաշտպանելու համար պիտի աշխատի։ Հայ ազգին հեղինակութիւնը և ներկայացուցչութիւնը իր կեդրոնին մէջ և իր կեդրոնով միայն պէտք է արտայայտուի ամեն տեղ և ամեն պարագայի մէջ։

Կազմակերպութեան հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներ

Հայ ազգը իր գոյութիւնը չխախտող կարգ մը և շատ մը հարստութիւններ ունի, որոնք արիւնի, լեզուի, կրօնքի և այլնի չափ կարևոր են, որովհետև ատոնց արտայայտութիւններն են։

Այս հարստութիւնները ոչ լաւ պահուած են և ոչ ալ լաւ կը պաշտպանուին վտանգներու դէմ։

Այսպէս հայերէն հին ձեռագիրներ, որոնց վրայ դարերու հեղինակներ և աշխատութիւններ կան, շատ քիչ ուշ գրաւած են։ Ատոնք թանկագին և անսպառ աղբիւրներն են հայ կեանքի այլազան կողմերուն ուսումնասիրութեան, իրենց բովանդակութեամբ, իրենց յիշատակարաններով։ Իրաւ որ շատ բան հաւաքուած է ատոնցմէ այսկայ հայ վանքերու մէջ, բայց դեռ պատկառելի քանակութիւն մը կայ անոնցմէ եկեղեցիներու մէջ, մասնաւորներու ձեռքին տակ, ամենքն ալ նշաւակ տգիտութեան և շահախնդրութեան սոսափելի հետևանքներուն։ Այդ բոլորը հարկ է ամուր և ապահով պահպանութեան մը ներքև առնել։

Հայ ճարտարապետութեան նշխարներուն և մնացորդներուն ուսումնասիրութիւնը և այդ ուսումնասիրութեանց հրատարակութիւնը հայ ազգին պատմական և արդի կեանքի ամբողջութիւնը պատկերացնելու համար կարևոր է։ Ասոնց ալ կարելի եղած պահպանութիւնը պէտք է զբաղեցնէ կազմակերպութիւնը։

Հայ ազգը կը շարունակէ իր այլասեռումը այլ և այլ ազդեցութիւններու տակ և այլ և այլ միջավայրներու մէջ։ Շատ ուշագրաւ է եւրոպական և ամերիկեան հայ գաղութներու այլասերման արագութիւնը։ Նոյնչափ կարևոր է արտասահմանեան համալսարաններու մէջ ուսանող սերունդին սանձարձակ ազատութիւնը։ Շատ-շատեր անոնցմէ և գրեթէ ամենքը կօտարանան և կը կորսուին իրենց ազգին համար, որու անունով և սիրով մեկնած էին անոնք իրենց հայրենի յարկերէն, բայց քիչ ետքը օտար աստղերու շլացումին տակ մոռցած են շատ բան, և մարած է իրենց խանդավառութիւնը։

Հայ ազգին լուսաւորութեան և յառաջդիմութեան տեսակէտով շատ կարևոր է հայ ուսանողութեան այս վիճակը։

Կաթողիկոսական, պատրիարքական և առաջնորդական կազմակերպութիւնները պէտք ունին վերակազմութեան և վերահաստատութեան, զարգացման և համագործական ընդհանրացման։

Հարկ է այս աթոռներուն յարաբերութիւնները շտկել, ամուր կանոնաւորութեամբ մը, և համագործութեան ու համերաշխութեան ծրագրով մը կամ ծրագիրներով գործունէութեան մղել զանոնք, որպէսզի հայ ազգը իր իսկութեան և իր ամբողջութեան մէջ ուժաւորուի, տոկուն կազմուածք մը ունենայ, որպէսզի կարենայ ապրիլ և դիմագրաւել սպառնացող վտանգներուն։

Այս խնդիրները և դեռ ուրիշներ օտար պէտք չէ համարուին այն կազմակերպութեան ծրագրին, որով պիտի իրագործուի Ռուսիոյ և Թիւրքիոյ հայոց իրերածանօթութիւնը։ Այդպիսի կազմակերպութիւն մը իր գործնական և բազմակողմանի գործունէութեամբ միայն կրնայ ապահովել հիմնական ծանօթութիւնը և ընտանութիւնը ազգի երկու ամենամեծ հատուածներու մէջ, և իրերածանօթութեան սահմանները ընդարձակել աւելի հեռաւոր շրջանակներ, այո, այսպիսի հիմնական, կատարելապէս ազգային կազմակերպութեան մը շնորհիւ կարելի է պահել ազգը իր ամբողջութեան մէջ, իր հատուածներով, իր հարստութիւններով, իր առաւելութիւններով և առնել առաջքը այլասերման և օտարացման կործանիչ հոսանքներուն։

Եզրակացութիւն

Բոլոր անոնք, որ, իբր հարազատ զաւակ հայ ազգին, կուզեն կազմակերպուիլ, առանց անձնական շահախնդրութեան, առանց քաղաքական և ընկերային վտանգաւոր և տարօրինակ ձգտումներու, առանց տարապարտ սպառումներու հայուն բարոյական և նիւթական ոյժերուն, բոլոր այսպիսիներու վրայ, որոնք ազգին բացարձակ մեծամասնութիւնը, ամբողջութեան մօտեցող մեծամասնութիւնը կը կազմեն, պէտք է որ ատեն չկորսնցնեն և կազմակերպուին վերը բացատրուած իրողութիւններու վրայ և առաջարկուած ծրագրով։

Մենք ձևին վրայ չծանրացանք. սկզբունքները պարզեցինք ու շեշտեցինք և առաջարկեցինք ծրագրի մը տարրերը։

Սկզբունքը երբ կընդունուի, ինքնին կը դիւրանայ ծրագրին կազմութիւնը։

Բաբգէն եպիսկոպոս

Անկիւրիա

*) Տես «Մշակ» № 105.

արտասահմանեան կոմիտէների կարգադրութիւններին։ Ասվում էր, որ դաւաճան գնդակը նրան տեղն ու տեղը սպանել է անմիջապէս այն կուից յետոյ, որից նա յաղթական դուրս եկաւ, ի փախուստ դարձնելով Սալար-ուդ-Դօվլէի քիւրդ բաշիբօզուկներին և նրանցից խլելով իշխանազն Ֆարման-Ֆարմայի կառավարական զօրագնդից խլված թնդանօթները։ Եւ այս վերսիան առանց հերքման մնացել է կառավարութեան կողմից մինչև մայիսի 8-ի երեկոն, երբ վերջապէս «Աֆթօբ» թերթի յաւելուածի մէջ տպագրվել է կառավարութեան պաշտօնական հաղորդագրութիւնը այդ մասին, որից պարզվեց, որ Եփրեմը Սալար-ուդ-Դօվլէի բանակին մեծ ջարդ տալուց յետոյ՝ սպանվել է կուի դաշտում Դիզէ գիւղի մօտերքում, որ գտնվում է Համադանից մի քանի վերստ հեռաւորութեան վրայ, մայիսի 6-ին, ցերեկվայ $4^1/_2$ ժամին, երբ նա ամենայն համարձակութեամբ և աներկիւղ կերպով կանգնած լինելով Շուրիջէ կոչված ամրոցի մօտ՝ հրամաններ է եղել տալիս իր զօրախմբին։

Եփրեմի վրայ կրակել են մօտակայ տան կտուրից, գնդակը մխվել է հերսսի ճակատում։

Սրանից կատաղած՝ նրա զօրականները անխնայ կերպով կոտորել են աւելի քան 200 հոգի այս ամրոցի շուրջը զետեղված գիւղի շինականներից։ Քարուքանդ անելով այդ գիւղը, փլատակների տակ են թողել աւելի քան 100 հոգու սպանված և վիրաւորված։ 150-ի չափ մարդիկ գերի են վերցվել, բայց հետևեալ օրը նրանցից մնացել են միայն 40 հոգի։ Կառավարութեան հասած զօրքերը իրանց սիրելի հրամանատարի վրէժը լուծելու համար գերիներից 110 հոգու դերեվարութեան ճանապարհին կոտորել են անխնայ։

Եփրեմի մահը մեծ կորուստ է ինչպէս պարսից կառավարութեան, նոյնպէս և պարսկական ազատագրական շարժման համար։ Նրա ջանքերի շնորհիւ, միացած Սիփէհդարի առաջապահ գնդի ճիգերին, կարելի եղաւ Մահմէդ-Ալի շահին գահազուրկ անել և Պարսկաստանում սահմանադրական կարգերը վերականգնել։

Սրանից յետոյ Եփրեմը մեծապէս խրատեց բէակցիոն շահսէվաններին, որոնք Մահմէդ-Ալիի ձեռքում գործիք դարձած՝ հին կարգերն էին ուզում վերականգնել Պարսկաստանում, սակայն անաջող աշխատանք։

Եփրեմը փառաւոր յաղթանակ տարաւ կուելով Սարդար Արշադի դէմ։ Եփրեմի շնորհիւ միայն կարելի եղաւ պահպանել դեմօկրատական կաբինետի դրութիւնը Պարսկաստանում։

Ամիսներ առաջ Եփրեմը մի անգամ լաւ դաս տուեց աւանտիւրիստ Սալար-ուդ-Դօվլէին, որը նրանից խուսափելու համար Լօրիստանի լեռներն ապաստանեց և, զօրք հաւաքելով, կրկին Թէհրանի վրայ էր ուզում արշաւել «պետութեան մէջ կարգուկանոնը վերականգնելու նպատակով», սակայն այս անգամ ամօթապարտ կերպով յաղթվեց, թէև այս յաղթութիւնը Եփրեմին շատ սուղ նստեց… Եփրեմը կանոնաւորեց մինչև այն ժամանակ անկազմակերպ վիճակի մէջ գտնվող պարսից ոստիկանութիւնն ու ժանդարմերիան, կարգուկանոն մտցնելով մայրաքաղաք Թէհրանի մէջ։

Վերջերս Եփրեմը փոխեց իր վերաբերմունքը ռուսների նկատմամբ, դարձնելով այն աւելի բարեկամական և համբերատար։

Խօսվում էր, որ Ռուսաստանի համար անցանկալի դեմօկրատների կուսակցութիւնը իբր թէ Եփրեմի շնորհիւ ցրվեց։

Եփրեմը պարսկահայերի համար դարձել էր պարծանքի առարկայ և նրա ողբերգական մահվան առիթով Թէհրանի հայերը խորը սուգ էին զգացել, ամենայն հանդիսաւորութեամբ թաղելով նրան Թէհրանի հայոց եկեղեցու գաւթում։

Դեռ մինչև այսօր էլ շատ շատերի համար մի առեղծուած էր Եփրեմի անձնաւորութիւնը, որովհետև ոչ ոք ճշգրիտ կերպով չը գիտէր նրա ով և որտեղի ծնունդ լինելը, նրա անցեալը և այլն։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ V-ը մի կոնդակ է ուղարկել Յոբելեանական Յանձնաժողովին, որով շնորհաւորում է «Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանը և օրհնում նրա վաստակաւորներին։

—

Կ. Պօլսի նախկին պատրիարք Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեանը մի շնորհաւորական գրութիւն է ուղարկել «Մշակի» յոբելեանի առիթով։

—

Աղանայից հաղորդում են, որ Կիլիկիայի կաթողիկոսն էլ որոշել է ողջունել «Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանը։

—

Թիֆլիսի քաղաքային դուման, մայիսի 17-ին կայացած իր նիստում, որոշեց ողջունել «Մշակ» լրագրի քառասնամեակի յոբելեանը և յանձնեց Թիֆլիսի քաղաքագլխին ողջունելու պաշտօնը։

—

Կ. Պօլսի «Հայոց Միացեալ Ընկերութիւնը» և «Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը» պատգամաւոր են կարգել պրոֆեսոր Ց. Ցակոբեանին «Մշակի» յոբելեանը շնորհաւորելու համար։ Յարգելի պրոֆեսորը մի քանի օրից յետոյ կը հասնի Թիֆլիս։

—

Օդէսսայի համալսարանի հայ ուսանողութիւնը մի ուղերձ է ուղարկել՝ յոբելեանի օրը կարդալու համար, իր կողմից պատգամաւոր նշանակելով բժիշկ-ուսանող Ց. Թերջանեանին։

—

(Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 18 մայիսի

«Մշակի» 40-ամեակի Յոբելեանական Յանձնաժողովը շնորհակալութեամբ ստացաւ «Մշակի» ֆօնդի օգտին՝ 1) Թիֆլիսում, Ա. Խաչատրեանից 1 ր., 2) Մէլիտոպոլից, Յովհաննէս Ջերենկեանից՝ 25 ր., 3) Թիֆլիսում, Մանուկ Ճերմակեանից՝ 25 ր.։ 4) Էջմիածնի մի չքաւոր միաբանից՝ 1 ր., 5) Վլադիկավկազից, եղբարք Փանոսեանների՝ 5 ր. 30 կ., 6) Բալախանից, Դ. ք. Յովսէփեանից՝ 3 ր., 7) Պետերբուրգից, Նիկողայոս Բերբերեանից՝ 10 ր., 8) Բագուից, տ. Հրաչեայից՝ 10 ր. (տես նամակը), 9) Կարսից, Վաղինակ ք. Միրոյեանից՝ 3 ր. (տես առանձին նամակ), 10) Թիֆլիսում, Մ. Խ. Մելիք-Էլինաթեանից՝ 10 ր., 11) Բագուից, Աստուածատուր Գալստեանից՝ 10 ր.։ Գումարը՝ 103 ր. 30 կ.։ Նախորդ 15,680 ր. 22 կ. գումարի հետ, (տես «Մշակ» № 105) ընդամենը ստացված է 15,783 ր. 52 կ.։ Յանձնաժողով

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱՆՔՆԵՐ

Կարս, 16 մայիսի

Բարեհաճեցէք ընդունել մեր լուման եւ (երեք րուբլի) ձգել «Մշակ» լրագրի քառասնամեայ գործունէութեան առիթով կազմված յոբելեանի ֆօնդի գանձանակը, այն ժիր «Մշակի», անպարտելի «Մշակի», որը մաճը ձեռքին հերկել, սերմանել և բազմնաւորել է հայ ազգի մտաւոր աշխարհը։ Ի խոր սրտէ ցանկանում եմ, որ հայ ազգը նրա հարիւրամեակը տօնելու բաղդին ունենայ. կեցցէն «Մշակն» և իր աշխատաւորները. թող փառաւորվի Արծրունին իր դամբարանի մէջ, թող հանգիստ ննջէ Գրիգորը, որովհետև իր յաջորդները նախատինք և ամօթանք չը բերին իր հիմնած գործին։ Վ. ք. Միրոյեան

—

Բագու, 12 մայիսի

Ողջունում եմ «Մշակի» 40-ամեակը և ցանկանում եմ շատ 40-ամեակներ իմ կեանքիս միակ ուղեցոյց-ուսուցչին, որի գոյութիւնը իմ մխիթարութիւնն է։

Յաւերժ յիշատակ անմահ հիմնադրին և մեծ պատիւ նրա արժանաւոր հետևորդներին։ Հայրապետ Տէր-Գրիգորեան

—

Հայ Գեառգեառ, 27 ապրիլի

«Մշակի» 40-ամեայ յոբելեանի առիթով՝ ցանկանում եմ մեր պաշտելի թերթին աջողութիւն ու բարգաւաճում և նրա ղեկավարներին ու աշխատակիցներին անսպառ եռանդ ու աննկուն կամք՝ առաջ տանելու իրանց ծանր միսսիան այնպէս անշեղ, ինչպէս մինչև այսօր։

Մեր անմխիթար կեանքում քիչ չեն փաստեր բազմաթիւ թերթերի դադարման։ «Մշակի» գտած տարածականութիւնը և ցայսօր անխափան հրատարակումը ապացոյցներ են, որ մեր ժողովրդի ստուարագոյն մասը նրա հետ է. հասարակութիւնը գիտակցում է, որ այդ թերթը անկեղծօրէն աշխատում է իր մայրենի ժողովրդի տնտեսական, կուլտուրական ու կրթական մակերևոյթը բարձրացնել՝ ոչ մի կերպ կանգ չառնելով իր առաջադրած նպատակին հետամտելուց։ Գաբօ Բեաւ-աշեանց

—

Բագու, 13 մայիսի

Երևտասարդ հոգով քառասնամեայ ծերուկ «Մշակին» քառասնամեայ ծերուկ Հրաչեան՝ ուղարկելով իր լուման 10 (տասն) րուբլի կը մաղթէ մնալ միշտ մշտադալար։ Հրաչեայ

—

Ախալքալաք գիւղ (Գօրու գաւ.), 5 մայիսի

Ի թիւս «Մշակի» բազմաթիւ համակրողների՝ ես էլ, շնորհաւորելով «Մշակի» 40-ամեակը, ցանկանում եմ լրագրին 100-ամեակի տօնակատարութիւն, իսկ նրա խմբագրին և աշխատակիցներին եռանդ ու տոկունութիւն։ Վարժուհի Ե. Գողալեան

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

Մայիսի 26-ին «Մշակի» տօնը, պէտք է իմանաս, քո բարձր մտքի և վեհմ զգացմունքների յաղթանակի տօնն է։ Դու պարտաւոր ես երախտապարտ զգացումների անկեղծ թելադրութիւնների գիտակցութեամբ և պարտաճանաչութեան վսեմ գաղափարների գիտակցութեամբ հանդէս գալ այդ օրը արժանավայել կերպով խրախուսելու և վարձատրելու թէ նուիթապէս և թէ բարոյապէս այն բազմաչարչար «Մշակին», որ յղնեթացս 40 տարիների՝ քաղաքացիական արիութեամբ պայքարելով քո շահերը, քո իրաւունքները վտանգող գաղտագողի գայլերի վոհմակի դէմ՝ հանդիսացել է քո վերականգնման սաղմերի անդրանիկ օրգանը և քո լաւագոյն իղձերի թարգմանը։ Ցոյց տուր, որ գնահատել գիտես այն գեղեցիկ սկզբունքը, թէ «մշակն արժանի է իր վարձին»։

Արախոյս ներշնչիր Ս. Քալանթարին, որ Գր. Արծրունու աւանդապահն է և մեր հայ խոպանացած ու քայքայված գիւղերի բարեշինութեան վաստակաւոր մշակ գիւղատնտեսը։

«Կեցցէ» հնչիր և Հ. Առաքելեանին, որ «Մշակի» գլխաւոր սիւներից մէկն է և լաւ գիտէ իր փորձված գրչով ազգային սկզբունքները արմատախիլ անելու եղանակը։

Թող ապրեն գրական այդ գործիչները և ազատական, առաջադիմական ուղղութեամբ փառք ու պատիւ բերեն քո ազգայնական շահերին, քո վերածնութեան սուրբ գործին։ Գր. Բալասանեան

Ղամարլու

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ» ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

«Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան», որի կենտրոնը Կահիրէ է գտնվում, կովկասեան ճիւղի կազմակերպման պատրաստութիւնը ուշադրութեան արժանի խնդիրը է։ «Մշակի» № 88-ից տեղեկացայ գործի էութիւնը։ Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան կենտրոնը թոյլտուութիւն է խնդրել (ստացել է արդեօք թոյլտուութիւն) Կովկասի Փոխարքայից՝ բանալ Թիֆլիսում իր բաժանմունքը՝ ամբողջ Կովկասի համար։

«Հօրիզոն» թերթը աննպաստ կարծիք է յայտնել այս գործի մասին, «քանի որ արդէն կան բարեգործական ընկերութիւններ»։

Ես ծանօթ չեմ Հայոց Բարեգործ. Ընդ. Միութեան կովկասեան ճիւղի կանոնադրութեանը։ Միութեան լիազօր Հ. Առաքելեանը հաւանօրէն իր ժամանակին կը հաղորդէ հասարակութեան այդ մասին։ Ինչպէս էլ չոր լինի բաժանմունքի կանոնադրութիւնը, նրա անյապաղ իրագործման պէտք է գիտել, եթէ արդէն թոյլտուութիւն կայ Փոխարքայից։ Մեզ յայտնի է կենտրոնի մայր կանոնադրութիւնը, որից կարող ենք մակաբերել, թէ ինչպէս կը լինի և բաժանմունքինը։ «Սփիւռնակ հայ ժողովրդի մտաւոր և բարոյական զարգացմանը նպաստել, անոր նիւթական և տնտեսական կացութիւնը բարւոքելու աշխատիլ, զուտ մարդասիրական հողի վրայ, առանց ոևէ քաղաքական հանգամանք ունենալու», և ի հարկէ չունենալով և ոչ մի շահադիտական ծրագիր։ Թէ ինչ միջոցներով և ինչպէս է Միութիւնը իրագործում իր այս նպատակը, չը գիտենք. սրանք շատ հետաքրքրաշարժ հարցեր են. բայց այժմ բաւական է մեզ էութիւնը գործի, որ և յայտնի է. էականը այստեղ այն է, որ պատրաստվում է մի մեծ ձեռնարկութիւն։

Սանասարեանցից, Ներսիսեանցից և Գէորգեան ճեմարանցից գիտական ճանապարհորդութեան են դուրս գալիս, այն էլ մեծ դժուարութիւններով, միայն իրանց մօտիկ տեղերը, դէպի ս. Կարապետ, Սանահին և Սևան։ Ինչով բաւականացողները մի անգամ էլ չը ցանկացան դուրս գալ աւելի լայն ասպարէզ, կարել սահմանները, ազատութեան մէջ ամբողջապէս արտայայտվել, համարձակօրէն թափահարել թևերը, սեփական ոյժը չափել, ուրիշների հետ համեմատվել և ապագայի հեռանկարները հետատեսութեամբ աչքի անցկացնել։

Այդպէս չէ այժմ. մեր նոր սերունդը թևադուրկ է և թուլերի անընդունակ։ Հայոց Բարեգ. Ընդհանուր Միութեան կովկասեան ճիւղը մի ճեղք կը լինի այդ արհեստական սահմաններում. դրա օգնութեամբ կարելի կը լինի թևազուրկներին կամացկամաց սահմանը անցնել սովորեցնել. այդ կօգնէ երկու հարազատ եղբայրներին յաճախակի միմեանց հետ տեսնվել, խօսել, միասին աշխատել և առ Աստուած բարձրացնել իրանց աշխատանքի արգասիքները, ինչպէս ասվում է «Եղբայր եմք մեք»-ի մէջ։ Այժմ, փակված չորս պատի մէջ, ես չեմ կարող խնութեամբ մտաբերել Պէշիքթաշլեանի այդ չքնաղ ոտանաւորը. ընթերցողը այն ինձանից լաւ է յիշում և թող մի բոպէ ընդհատէ իր այս ընթերցումը և վերյիշէ Պէշիքթաշլեանի ոսկեայ տողերը։ Բիւրեղազարդ «Ի բիւր ձայնից բնութեան շքեղ»-ը պէտք է լինի նշանաբանը կովկասեան ճիւղի և Միութեան. այդ դրօշակը պարզած՝ եգիպտահայը Կիլիկիայի և Վասպուրականի վրայով անցնելու է Մասիսի ստորոտով՝ գրկախառնվելու այրարատցոց և ղարաբաղցոց հետ. այդ դրօշակը ձեռքին՝ կովկասահայը տեսնվելու է Կ. Պօլսի և գաւառի հարազատների հետ. այդ դրօշակը պարզած՝ իւրաքանչիւր հայ ընդառաջ պէտք է գնայ իր եղբայրակիցներին։ Ֆէյերբախն էր ասել, թէ ժամանակի պահանջը՝ այդ ժամանակի կրօնն է. հայոց համար բոլոր ժամանակներում ամենամեծ ժամանակի պահանջը՝ «Եղբայր եմք մեք»-ն է եղել և կը լինի։ Ներկայ դարում չը կան ֆանատիկոս կրօնամոլներ, չը կան գաղափարը ամբողջապէս մարմնացնող էակներ. ժամանակակից սերունդը հեռու է մինչև անգամ այդպիսիներին բարձրայարգելուց, որովհետև այդ չէ նրա իդէալը։ Ներկայ դէպքում այդ չէ էլ պահանջվում. այս կամ այն գաղափարի մոլեռանդ պաշտպանը լինելու համար հարկաւոր է չափազանց անաղարտ հոգի և վսեմափայլ մաքրութիւն հակումների, դեռ բաղանց համոզմունք սեփական ուղղութեան։ Հիմիկվայ մահկանացուների մէջ չը կան այդպիսի հերոս-տիտան հոգիներ. սրանք անցողական շրջաններին խորթ գոյութիւններ են և մեծամասնութեան հակակրանքն են վայելում. դպրոցականները ծաղրանքով են թերթում նրանց պատմութիւնը. դասատուները խրախուսում են սրանց շաղքաղփանքները. անցողական շրջան է։ Այդ չէ պահանջվում այժմ, այլ նպաստել Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան կովկասեան ճիւղին, օգտվել նրա գոյութիւնից, նրա միջոցով կապ հաստատել։

Օգտվենք առիթից, սիրենք և աշխատենք գործի համար։ Օրինական ճանապարհով, իշխանութեան թոյլտուութեամբ գոյութիւն ունեցող հաստատութիւնը շատ մեծ արգասիքներ կարող է տալ այս դէպքում։

Յուսով սպասենք, որ Հ. Բ. Ընդհանուր Միութեան կենտրոնը և նրա լիազօրը օր առաջ կիրականացնեն մտադրութիւնը, ունենալով մտածող հայերի համակրանքի ապացոյցները։ Գ. Տէր-Ռուբինեան

Պետերբուրգ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ռոմանօվների տան 300-ամեակի առիթով

Նոր-Բայազէտ, 11 մայիսի

Դեռ մի տարի կայ, երբ պէտք մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնել Ռօմանօվների տան տիրապետութեան 300-ամեակը, որ լրանալու է 1913 թ. փետրվարի 21-ին։ Ինչպէս շատ տեղեր, մեր քաղաքը ևս ցանկութիւն ունի յաւերժացնել այդ տօնը։ Այդ առիթով մեր քաղաքային վարչութիւնը անցեալներում իր հերթական հարցերի թւում քննում էր, թէ ինչպէս տօնել, ինչ միջոցներով յաւերժացնել Ռօմանօվների տան յիշատակը։

Քաղաքային վարչութիւնը իր նիստում որոշեց կայացնել այդ օրը—փետր. 21-ին—հանդիսաւոր լուսավառութիւն քաղաքում, փողոցներից մէկը վերակոչել Ռօմանօվսկայա, քաղաքիս ուսումնարաններում պահել 4 հոգի ստիպենդիատներ, այն է՝ մէկը քաղաքային ուսումնարանում, երկրորդը՝ մէդասեան դպրոցում, երրորդը՝ ծխականում, իսկ չորրորդը՝ օրիորդաց բաժնում (3 տղայ և մի աղջիկ); և տօնի օրը երեկոյթ սարքել ուսումնարաններից մէկում՝ հանդերձ մոգական լապտերով պատկերներ և այլ տեսարաններ ցոյց տալով աշակերտներին և միւս հանդիսականներին։

Դրանց ի կատար ածելու համար քաղաքային վարչութիւնը մի որոշ գումար յատկացրեց քաղաքի կասսայից, որ գործադրվելու է իր ժամանակին։

Այդ բոլորը անշուշտ յարգելի են և շատերի սրտին մօտ բաներ։ Սակայն աւելի շատ հետաքրքրական է այն, որ ժողովուրդը, մանաւանդ թշուառացած և աղքատ ժողովուրդը մեծ ակնկալութիւններ ունի և անհամբեր սպասում է, թէ արդեօք ինչ աւելի կանաւոր բարիքներ են լինելու այդ տօնախմբութեան առիթով։ Որսորդ

—

Պօստ-հեռագրատան հարցը Ցղնայում

Ցղնա, 12 մայիսի

Եկող տարի մարտից լրանում է երեք տարին, ինչ բացվել է գիւղումս պօստի բաժանմունք հասարակութեան հաշւով։ Նոյեմբեր պօստային գլխաւոր վարչութիւնը յայտագրել էր Ցղնայի հասարակութեան, որ գիւղացիք գալ տարվանից էլի երեք տարի պօստային ծախքերը իրանց հաշւին վերցնեն, կամ թէ՝ ինչքան կարող են գիւղացիք նպաստեն։ Սակայն գիւղացիք բացէ ի բաց մերժեցին իրանց վրա վերցնել որևիցէ ծախք կամ նպաստել, քանի որ պօստի շրջանառութիւնը օգուտ է տալիս կառավարութեան և ոչ թէ մեզ։ Այդ մասին նահանգապետը նոյնպէս հարց բարձրացրեց, սակայն մերժեցին գիւղացիք։ Բայց այդ՝ յայտնեցին, որ գիւղացիք պօստային բաժանմունք բաց անելուն ու ճանապարհների վրա 10,000 ր. սկզբնական ծախքեր են արել իրանց հաշւին։

Համաձայն գիւղացիների խնդրագրի, պօստային վարչութիւնն օրերումս գրաւոր յայտնել էր, որ եկող տարվանից կը բացվի նաև հեռագրատուն։ Ցղնե-Լին

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՄԵՐ ԳԻՒՂՈՒՄ

Մաղրասա (Շամախու գաւ.), 14 մայիսի

Այս հարցը նոր հարց է մեր գիւղում. ընդամենը 2—3 տարվայ պատմութիւն ունի։ Մեր գիւղը, որ ունի, ըստ պաշտօնական գրքերի, 744 հարկատու ծուխ և թերևս մօտ 200 էլ ոչ-հարկատու ծուխ, հովւվում է երկու քահանայով, որոնց հովւութեան են յանձնված նաև Մէյսարի, Միրիշէն և Զարխու գիւղերը։ Մեր անուանի և հարուստ (աւաղ փառաց անցաւորի) գիւղը իր երկու քահանաներին, ցուպը ձեռքներին, ուղարկում է մօտակայ այդ գիւղերը, որովհետև ինքը ըստ հարկին չը գիտէ նրանց վարձատրել։ Կեանքի այն թանգութիւնը, որը տիրում է մեր գիւղում և որը մենք ամենքս զգում ենք մեր սեփական կաշուի վրա, ամենևին ի նկատի չէ առնում մեր քահանաների պաշտօնը, որոնց ջեմքից նա նոյն թափով նեղս է խուժում։ Հաշւել ենք, որ եթէ մեր քահանաներից իւրաքանչիւրը չունենայ տարեկան 800—1000 ր. հասոյթ, ոչ կարող է մարդավայել կեանք վարել և ոչ էլ պարզերես կանգնել իր բազմանդամ ընտանիքի բազմաղիմի կարիքի առաջ, հանգամանքներ՝ որոնք նսեմացնում են մեր աչքում քահանայի կոչումն ու պաշտօնը։ Հայ ժողովուրդը—աշխարհի որ անկիւնումն էլ որ նա գտնվի—չէ սիրում տեսնել իր քահանային բարօր վիճակի մէջ. ընդհակառակը նա աւելի համակրում է, երբ տեսնում է, որ իր քահանան խեղճ է, չուառ և յաւէտ մուրացկան։ Մեր յարգելի ընթերցողները եթէ դէպքի բերմամբ օրերից մէկ օր տեսնելու լինեն մեր քահանաներին, չեն հաւատայ, որ նրանք շուրջ 1000 տուն ունեցող հարուստ գիւղի քահանաներ են, այլ կերդվեն անգամ, որ նրանք 20—30 տնից բաղկացած աղքատ, խուլ և մոռացված գիւղերի հովիւներ են. որովհետև իրանց խեղճութիւնը նրանք իրանց վրա են կրում և իրանց հետ էլ ման ածում։

Շուրջ 20 տարի է, որ մենք կառավարվում ենք այդ երկու քահանաներով։ Մէջմէջ երբ սուր կարիք է զգացվել և կամ որևէ թիւրիմացութիւն է պատահել քահանաների և ժողովրդի, քահանաների և հոգևոր վարչութեան միջև և այլն, այն ժամանակ հովւութեան պաշտօնով ժամանակաւորապէս մեր գիւղն են եկել Շամախու այժմեան քահանայ Յովհաննէսը, Բագուի քահանայ Սահակը և մի վարդապետ, կարծեօք Երուսաղէմից, Եփրեմ անունով։ Նրանից առաջ, այն է մինչև 1892 թիւը, ճիշդ է, ունեցել ենք 5 քահանայ, սակայն այն ժամանակվայ ապրուստի պայմանները, հիմիկվանի համեմատութեամբ, եղել են աւելի տանելի, և այն ժամանակվայ հասոյթը եղել է առատ, մինչդեռ այսօրվանը սուղ է։ Բայց դարձեալ յիշեալ 5 քահանաները ապրել են վերին աստիճանի խեղճ ու իրանց մահից յետոյ գրեթէ ոչինչ չեն թողել ընտանեաց։

Այսպէս՝ վերջին 20 տարվայ ընթացքում մենք ազատ ենք եղել քահանայական անցանկալի հարցից ու մի առանձին սէր չենք ցոյց տուել երրորդ և մշտական քահանայ ունենալու, որ այս կամ այն կերպով ծանր բեռ է մեզ համար մեր կեանքի ներկայ անմխիթար պարագաներում։ Ահա այս տեսակէտով ենք տռաչնորդվել մի քանի տարի առաջ, երբ եռանդուն կերպով վանել ենք Գեօքչայի այժմեան քահանայի ցանկութիւնը՝ մեր գիւղի վրա քահանայ դառնալու։

Բայց մեր գիւղի գովական կարմիր հեղուկը շատ մարդկանց շատ պլաններ է յօրինել տալիս։ Մի այդպիսի պլան էլ մեզ համար յօրինել է մեր գիւղի տիրացուն, որը ամբողջ 25 տարի սպասաւորելով մեր եկեղեցուն՝ այսօր դարձել է մի տեսակ «բաշչիբալա» մեր գլխին և հրապարակ է իջել այս անգամ արդէն որպէս քահանայացու։ Եւ նրա պլանից զոհ մեր ժողովուրդը, ի տրիտուր նրա 25-ամեայ տիրացուական գործունէութեան, 2—3 տարի առաջ մի հանրագրութեամբ հոգևոր վարչութեան առաջ իր ցանկութիւնն է յայտնել՝ նրան քահանայացած տեսնելու մեր գիւղում, սակայն այդ ժողովուրդը այսօր մեծապէս զղջացել է և նոյն իսկ պատրաստ է յետ կանգնելու իր արած, բայց չը մտածված քայլից։

Մենք մեր սեպուհ պարտականութիւնն ենք համարում պզուշացնել մեր յարգելի համագիւղացիներին սխալ քայլից և այսու խորհուրդ ենք տալիս նրանց ձեռք վերցնել այդ տիրացուից հետևեալ պատճառներով.

1) Նա կատարելապէս տգէտ է և զուրկ է ուսումից։ Չը գիտէ հայերէն, չը գիտէ կանոնաւոր ժամակարգութիւն, չը գիտէ խօսել, չը գիտէ երգել և այլն։

2) Ունի աչքերի տկարութիւն։

3) Շատ սէր է մեր գիւղի կարմիր գինու հետ և միշտ գերեզմանատնից վերադառնում է աննորմալ վիճակի մէջ։

4) Ինտրիգան է իր կնոջ հետ միասին, համաձայն մի շարք ոչ պատուաբեր նամակների, որոնց բովանդակութեանը անձամբ ծանօթ ենք։

Ահա պակասութիւններ՝ որոնց պէտք է ի նկատի ունենայ հոգևոր վարչութիւնը նրան քահանայութեան կոչելիս։ Շնորհակալ ենք մեր թեմակալ առաջնորդից, որ մինչև այսօր չէ համաձայնվել առնել նրան հոգևոր հայրերի ընտանիքի մէջ, ի նկատի ունենալով նրա տգիտութիւնը։ Ցանկալի ենք համարում, որ թէ սրբազան առաջնորդը և թէ հոգևոր վարչութիւնը շատ էլ կարևորութիւն չը տան մեծ մասամբ խաբէիր համար կազմված հանրագրութեանը, որը սառն մտածմունքի արգասիք չէ։

Այս բոլորից յետոյ մեր խօսքը ուղղելով մեր յարգելի համագիւղացիներին, պէտք է ասենք, որ նախ՝ մեր գիւղը ամենևին կարիք չունի երրորդ քահանայի և ինչպէս որ 20 տարվայ ընթացքում կառավարվել է երկու քահանայով, այնպէս էլ կը կառավարվի և այսուհետև էլ, և երկրորդ՝ եթէ հաւատում ենք, որ երրորդ քահանայի կարիքը իրօք որ սուր է և նրա դարմանը անյետաձգելի, ապա ինչու աշխատենք աջողեցնել մի ըստ ամենայնի տգէտ և պակասաւոր տիրացուի քահանայութիւնը, որ ոչ մի դէպքում պատիւ չէ կարող բերել մեզ, այլ ոչ թէ խնդրեմատոյց լինենք հոգևոր վարչութեանը, որ նա առնի Մէյսարի, Միրիշէն և Զարխու գիւղերի հովւութիւնը մեր ներկայ երկու քահանաների ձեռքից և այդպիսով հարկադրի նրանց պարփակվելու մեր գիւղում և բաւարարութիւն տալու միայն մեր գիւղ-

հոգևոր պէտքերին։ Վերջապէս յայտարարութեան օգնութեամբ որոնենք մեզ համար մի ուսեալ և բարեկիրթ քահանայ, որը արժանաւորապէս վայելի մեր յարգանքներն ու մեծարանքները։

Յուսով ենք, որ թէ հոգևոր վարչութիւնը և թէ մեր ժողովուրդը ուշադրութեան կառնեն մեր այս յօդուածը և կառաջարկեն քահանայութեան փառքին ձգտող տիրացուին յետ կանգնելու իր մտադրութիւնից, որի կիրառութիւնը վեր է իր թէ մտաւոր, թէ հոգեկան և թէ ֆիզիքական ուժերից։

Հայրենակից

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կովկասի Փոխարքայի օգնական սենատոր Ն. Վատացիին Բալաջարիում դիմաւորել են Բագուի քաղաքապետ Պ. Մարտինովը, նահանգապետ Վ. Ալիշեվսկին, փոխ-նահանգապետ Րօզնեակովը և այլ պաշտօնատար անձինք։

— Թիֆլիսի թեմի կառավարիչ Եփրեմ եպիսկոպոսի կողմից միջնորդութիւն է յարուցված նահանգապետի առաջ, որպէսզի թոյլ տրվի հայ դպրոցի ուսուցիչ-ուսուցչուհիների համար մանկավարժական դասընթացքներ հիմնել։ Իբրև դասախօսներ, ի միջի այլոց, հրաւիրված են Պալմակը՝ ռուսաց գրականութիւնից, և Կարխանեցին՝ ռուս լեզուի մեթօդիկայից դասախօսելու համար։

— Մարիամեան-Յովնանեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր վերջին նիստում, լսելով դպրոցի բժիշկ Բ. Աղասարեանի զեկուցումը, որոշեց թոյլ կազմուածքով 6 աշակերտուհիներ ուղարկել այս ամառ Աբասթումանի սանատորիան, այդտեղ կազդուրվելու համար, հոգալով ծախքը դպրոցի միջոցներից։

— Մայիսի 17-ին Թիֆլիսում վախճանվեց Թուրքական բեմի գործիչ Եմին Մանվէլովը։ Հանգուցեալի թաղումը կատարվեց երէկ, մայիսի 18-ին։

— Ա. Միլեանի և այլոց նախաձեռնութեամբ Թիֆլիսում հիմնվելիք վաճառականական բանկի համար որոշվեց յարմարեցնել կամ Թամամշեանների քարվանսարայի հարաւային մասը, կամ Միրիմանեանի («Օրիանտ» հիւրանոց) մի մասը, կամ Փոխադարձ Վարկի ընկերութեան շէնքը։

— Թիֆլիսում հիմնվելիք վաճառականական բանկի ակցիաների ստորագրութիւնը առաջ է ընթանում մեծ թափով։ Մինչև այսօր ստորագրած ակցիաների ընդհանուր գումարը հասել է 3.600,000 ր.։

— Քամոյեան հայ օրիորդաց դպրոցի շինութեան մէջ (Բերժէի փողոց) մայիսի 20—26 բացվելու է ցուցահանդէս աշակերտական աշխատանքների նկարների և ձեռագործի։

— Լուրեր են տարածված, որ մօտ ժամանակներս միջնորդութիւն պիտի յարուցվի, որպէսզի թոյլատրվի հանգանակութիւն բանալ ռուս գրող Ա. Գրիբոեդովին Թիֆլիսում արձան կանգնեցնելու։

— Թիֆլիսում խօսվում է, որ Բագուի քաղաքագլխի պաշտօնի համար ընտրաւասուների կողմից առաջ պիտի դրվի Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ձայնաւոր Ա. Ձիշէրի թեկնածութիւնը։

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնում արդէն կազմվել է տարվայ ընթացքում զինուորական ծառայութեան ենթակայ երիտասարդների ցուցակը։

— Մի խումբ անձինք Թիֆլիսում կազմակերպել են «Խարփուխի կուլտուրական Թիֆլիսի ընկերութիւն» մի հաստատութիւն, որի հիմնադիրների շարքումն են գտնվում Արշակ Միլեանը, Արտաշէս Տէրտէրեանը, Ալէքսանդր ...սեանը, Ե. Սուլաբերիձէն, Ի. ... և այլք։

— Թիֆլիսի քաղաքային դուման մերժեց վարչութեան առաջարկը ... ւանդների 200 մահճակալ հիւանդանոց կառուցելու նկատմամբ, մարելով այդ վաղաժամ և քաղաքի ... միասաբեր։

— Կ. Հ. Բ. Ընկ. Խորհուրդը ստացել է յօգուտ գիւղական-ուսուցչական ֆոնդի Վարժապետի աւ.-ուսուցչի միջոցով ժողոված 5 ր. 45 կ., Մայկոպի դպրոցի ուսուցչից՝ կազմակերպած երեկոյթից 20 ր., Թիֆլիսի քաղ. վարկի ընկերութիւնից 3000 ր., Թիֆլիսի առեւտրական բանկից 3000 ր., Նոր-Բայազէտի ... վարդապետի միջոցով՝ Փաշա... ուսուցչից 1 ր., Կրասնովոդսկի աւ.-ուսուցչից 19 ր., Երևանի փոխ-թեմակալի միջոցով Բաշ-գիւղից 3 ր. 80 կ., Ջ... 3 ր. 35 կ., «Հորիզոնի» միջոցով ... գիւղի դպրոցի ուսուցչից՝ Ի...եանից 3 ր., Ալէքսանդրապոլի ... դպրոցից՝ աւ.-ուսուցչի միջոցով 11 ր.։

— Վաղը, Հալաբարի ... առաւօտեան ժամը 11-ին, գիւղատնտես ... Թանասեանը հայերէն լեզուով ... խօսէ կօօպերացիայի մասին։

— Կիրակի, մայիսի 20-ին ... կան Տան հայկական սեկցիան ... Սեւումեանի մասնակցութեամբ ... բութեամբ ներկայացնելու է Ա... ընեանի «Արցունքի հովիտը» ... թի, ի նպաստ Գ. Փիրումեանի ...

լու է երեք պիէս, մասնակցութեամբ դերասաններ Զարիֆեանի, Սևումեանի և Միրզոյեանի։

— Մայիսի 17-ին, Թիֆլիսում, «Մօնակօ» կոչված հիւրանոցում տեղի ունեցաւ կրկնակի սպանութիւն։ Այդ հիւրանոցում ապրող Եվֆիմիա Կիտաեվայի ամուսին Մատվէյ Կիտաեվը կամենալով ուղիղ բերել իր կնոջը, սկսեց յորդոր կարդալ նրան տուն վերադառնալու և անբարոյական կեանքը թողնելու նկատմամբ։ Բայց երբ մերժում ստացաւ, դուրս հանեց գրչահատ դանակը և քներակին զարկելով տեղն ու տեղը սպանեց կնոջը։ Կասկած տանելով, որ իր կնոջը վատ ուղիի վրա գցողը նոյն հիւրանոցում ապրող Սօֆիա Կալիշվիլին է, նոյն դանակով ծանրապէս վիրաւորեց նաև վերոյիշեալ կնոջը, որը արնաքամ լինելով, մի քանի վայրկեանից յետոյ վախճանվեց։ Եղեռնից յետոյ Մատվէյ Կիտաեվը յօժարակամ անձնատուր եղաւ ոստիկանութեանը և բացատրեց սպանութեան շարժառիթները։ Նա ձերբակալվեց։

— Բագուի ծնողական ժողովը որոշել է միջնորդել իշխանութեան առաջ, որպէսզի ուսուցիչ կոմս Ապրակսինին ծանրապէս վիրաւորող աշակերտ Բեազիմօվը չը յանձնվի զինուորական դատարանի, այլ դատվի քաղաքացիական դատարանով։

— Այսօր, շաբաթ, Մուշտայիդի այգում տեղի կունենայ Ժողովրդական Համալսարանի Ընկերութեան օգտին հետաքրքրական ծրագրով կազմված զբօսանք, որի սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 4-ին։

— Վրաց հոգևորականութեան մէջ միտք է յղացել կառուցել Թիֆլիսում մի նոր եկեղեցի յանուն Թագուհի Թամարի, որպիսի նպատակով միջնորդութիւն է յարուցվում Վրաստանի էկզարխի առաջ, որպէսզի թոյլ տրվի այդ մտադրութիւնն ի կատար ածելու համար կամաւոր հանգանակութիւն բանալ։

— Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան որոշման համաձայն մայիսի 20-ից չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը Ալէքսանդրեան այգում կը նուագէ զինուորական փողահար երաժշտախումբը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 13 մայիսի

Տեղական թերթերում տպված էր, թէ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհրդում յղացել է մի միտք՝ հիմնել գիւղական շրջիկ թատրոն և կազմակերպել գիւղացիների համար դասախօսութիւններ. այդ խնդիրը մօտ ապագայում ենթարկվելու է լուրջ քննութեան։

Ուզում էք մի բան արած լինել գիւղացու համար, օգնեցէք նրանց գիւղերում սպառողական խանութներ բանալու, որով նրանց ազատած կը լինէք շատ անգամ վերստեր ճանապարհ կտրելու քաղաքից կամ մօտակայ գիւղից 1 ֆ. սապոն, մի շիշ նաւթ բերելու, կամ հին գութանները նորի փոխելու, ցանելու, հերկելու, ջրելու և այլ շատ մեքենաներ, առանց որի գիւղացիները թէ ժամանակն են շատ գործադրում, վատ եղանակները վրա հասնելով շատ նեղութիւններ ու վնասներ կրելով, և թէ մեքենաների օգնութեամբ նրանց աշխատանքը կրկնապատիկ, եռապատիկ կը լինի։ Տուէք նրանց լաւ բուղա՝ ազնուացնելու իրանց կովերը և այլն։

Երկրորդ՝ նրանց պէտք չեն ձեր դասախօսութիւնները, նրանք շատ են լսել, բայց ինչ, մի ականջով լսել, միւսով բաց են թողել. ոչ, դուք տուէք նրանց ինստրուկտորներ, որոնք շաբաթներով, ամսով միայն և գործով ապացուցեն ասածները. այլ կերպ նրանք չեն հաւատում, և ոչ մի աջողութիւն չէք ունենայ, դուրս կը գայ այն, որ դուք անգամ ծախսեր արած կը լինէք, բայց ոչ մի հետևանքի հասած չէք լինի։

Իսկ երբ այդ շօշափելի գործերը կը կատարվեն և նրանք բաւական կը լինեն իրանց բարւոքված դրութիւնից, այն ժամանակ միայն կարող էք տալ նրանց և զուարճութիւն, և դասախօսութիւն, որոնք առանց ձեզ էլ կատարում են արդէն գիւղական ուսուցիչները։

Օլգա Գենջեան

Ծանօթ. խմբ.—Անհրաժեշտ ենք համարում յայտնել, որ համակրելով տ. Գենջեանի այս նամակի հիմնական կէտերին, մենք հեռու ենք ժխտելուց բանաւոր ու գրաւոր դասախօսութիւնների անժխտելի ու բարերար ազդեցութիւնը գիւղացիների դարաւոր հասկացողութիւնների վրայ։

—

Թիֆլիս, 16 մայիսի

«Մշակի» կիրակի օրվայ համարին (№ 101) կցված յօբելեանական յաւելուածի (№ 9) ֆէլիտօնի բաժնում զետեղված էր Ց. Տէր-Գրիգորեանի «Ցիշողութիւնները», ուր նկատեցի, որ թէև դէպքերն ու իրողութիւններն սկզբից մինչև վերջը ճշգօրէն են նկարագրված, սակայն յարգելի յօդուածագրի յիշողութիւնից վրիպած է երևում այն դէպքը, որ «Մշակի» առաջին խմբագրական ժողովում «Խենթը յիշատակարանը» ոչ թէ չէ կարդացվել, այլ չէր էլ կարող կարդացված լինել, որովհետև «Մշակի» № 1-ը լոյս տեսնելուց յետոյ միայն՝ Րաֆֆին խմբագրատուն բերեց առանց վերնագրի կազմը, կէս թերթաչափ իր «Պարսկաստանի նամակները» ձեռագիր տետրակը, որը № 3-ից սկսեց շարունակ տպվել արտաքին տեսութեան բաժնում, իսկ Մելիք-Զադէ կեղծ ստորագրութեամբ Րաֆֆին ֆէլիտօնի և բանասիրական բաժնում էր զետեղում իր միւս յօդուածները։ Դրանից յետոյ «Խենթը յիշատակարանը» և «Ջալալէդդին» վէպերը տպվեցին, այն էլ ոչ թէ ամիսներով, այլ և տարիներով աւելի ուշ։

Մ. Ձմշկեան

Ալէքսանդրապօլ 15 մայիսի

Ալէքսանդրապօլի վիճակային հոգևոր ս. Փրկչի դպրոցի հոգաբարձութիւնը սրանով պատիւ ունի յայտնելու, որ դպրոցի 70-ամեայ գոյութեան յօբելեանական տօնը նշանակված է ներկայ մայիսի 27-ին առաւօտեան 10 ժամին։ Նամակների և հեռագիրների հասցէն է՝ Александрополь, училище С. Прkичъ.

Նախագահ հոգաբարձութեան՝

Հ. Տէր-Ղազարեան

Անդամներ՝ Ց. Եղիազեան, Ց. Մատինեան, Հ. Իսահակեան, Մ. Ռուխկեան

—

Կ. Պօլիս, 4/17 մայիսի

Ապրիլ 29-ին Կ. Պօլսոյ ազգ. Կեդրոնական Վարժարանի ամֆիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ հայ տպագրութեան 400-ամեակի յօբելեանական մարմնոյն 3-րդ նիստը։ Ներկայ էին 20-է աւելի միութեանց, ընկերակցութեանց և մամուլի լիազօր ներկայացուցիչները։

Որոշուեցաւ՝

ա) Դիմել Կովկաս, Ամերիկա և այլուր, ամեն տեղ միևնոյն օրուան մէջ (նոյեմբեր 25-ին) տօնելու համար հայ տպագրութեան 400-ամեակը։

բ) Հրաւիրել հայ տպագրութեան 400-ամեակի առթիւ անհատական գործեր պատրաստողները՝ արտայայտուիլ միևնոյն օրուան մէջ։

գ) Հրատարակել հայ տպագրութեան պատմութիւնը, մասնագէտներու աշխատակցութեամբ, անոր մէջ զետեղելով էջեր առաջին անգամ տպագրուած հայ գրքէն՝ Պարզատումարէն։

դ) Հանդէսներ սարքել նոյն օրը ցերեկին կեդրոն տեղ մը, իսկ նոյն գիշերը՝ զանազան թաղերու մէջ։

Այս առթիւ յօբելեանական մարմինը ընտրեց 5 անդամներէ բաղկացեալ գործադիր ժողով մը, ի գործ դնելու համար վերոգրեալ որոշումները։

Ատենապետ՝ Լևոն Լարենց

Ատենադպիր՝ Պ. Գ. Զարդարեան

Ծանօթ. Խմբ.—Քանի որ Էջմիածինը որոշել է միացնել երկու նշանաւոր տօներ, այն է՝ հայ տառերի գիւտի 1500-ամեակը և տպագրութեան 400-ամեակը, ուստի մենք կարծում ենք, որ Կ. Պօլսի յանձնաժողովը կը թողնի իր գիտաւորութիւնը և ոյժ կը տայ Էջմիածնի որոշման։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Նուստով Պետերբուրգ է գալու դանիական թագաւորը։

— Թիւրքիան դարձեալ սպառնում է փակել Դարդանէլը այս անգամ երկար ժամանակով, եթէ իտալացիք կը շարունակեն գրաւել նորանոր կղզիներ Եգէյեան ծովում։

— Թիւրքաց ղեկավար շրջաններում մի մասը կողմնակից է եւրոպական կօնֆերէնցիա գումարելուն պատերազմի առիթով։ Այդպիսիները յոյս ունեն, որ կօնֆերէնցիայում մեծ պետութիւնները պատերազմի հարցը կը լուծեն ի շահ Թիւրքիայի արժանապատւութեան։

— Ալբանիայում դրութիւնը շարունակում է մնալ յուզված։ Փոքր ընդհարումները ապստամբների և թիւրքաց զօրքերի միջև շարունակվում են։

— Իփէկի թիւրքաց զօրքը պաշարված է ապստամբ ալբաններից, որոնք կտրել են դրսի բոլոր ճանապարհները։

— Դիբրում ապստամբութիւնը խաղաղվեց, երբ Լիւթֆի բէյը խոստացաւ կատարել ալբանների պահանջները։

— Այն պահին, երբ Ֆերդինանդ թագաւորը մեկնում էր Սօֆիայից Վիէննա, ոստիկանութիւնը կալանաւորեց անիշխանական Պ...պաջանօվին, որ կասկածվեց թագաւորի կեանքի դէմ մահափորձ կատարելու մէջ։

— Ռուսաց սինօդը նոր հրահանգով պատուիրում է հոգևոր վարչութեան ծառայողներին հեռու մնալ բոլոր քաղաքական օրինականացված ընկերութիւններից ու միութիւններից, և մասնակցել սոսկ այնպիսիներին, որոնք կրում են բացառապէս կրօնական բնոյթ։

— Լէնայի աղէտը քննող սենատոր Մանուխինը մեկնում է այսօր Պետերբուրգից իր վրա դրված Բարձրագոյն յանձնարարութիւնը կատարելու։

— Արտաքին գործերի մինիստր Սազօնօվը որոշել է գերմանական դեսպանի պաշտօնը վախճանված Օստէն-Սակէնի փոխարէն տալ Տիմիրեազէվին։

— Քիշնէվում երկրաշարժը շատ տներ ու շինութիւններ քանդեց։

— Մայիսի 11-ին Պետ. Խորհրդի առաջին դեպարտամենտը Տագանցեվի նախագահութեամբ լսեց Տուրաուի զեկուցումը Կուրլօվ և ընկ. գործի մասին։ Նիստին ներկայ էին ներքին գործերի և արդարադատութեան մինիստրներ Մակարօվը և Շչէգլօվիտօվը։ Տուրաուն մխտեց Կուրլօվի դէմ դրամավաճառման մեղադրանքը և վկայեց, որ նա սոսկ անփոյթ է գտնվել դէպի Ստոլիպինի մարդասպան Բոգրօվը։ Զեկուցանողը առաջարկեց դատ սկսել Կուրլօվի, Կուլեաբկօյի, Վէրիգինի և Սպիրիդօվիչի դէմ. մեղադրելով նրանց քր. պատժ. 339-րդ ու 341-րդ յօդուածներով։ Մակարօվը և Շչէգլօվիտօվը միացան այդ կարծիքին և համաձայնեցին Տուրաուի հիշվի պահնորդական բաժանմունքի նկատմամբ գրած խիստ բնորոշման հետ։ Խորհրդակցութիւնը միաձայն վճռեց քննութիւն նշանակել՝ համաձայն զեկուցագրի առաջարկութեան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

17 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ (Ուշացած)։ Օրէնսդրական նախագծերի մասնաժողովը Դումային մի զեկուցագիր ներկայացրեց կուրօրտների նոր կանօնադրութեան մասին։ Կուրօրտների հսկողութիւնը սանիտարական կողմից կենտրօնանում է ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ։ Կովկասեան հանքային ջրերի վերաբերմամբ անհրաժեշտ է նկատված նրանց վերցնել Կովկասի Փոխարքայի տնօրինութիւնից և ենթարկել առևտրի մինիստրին։ Կովկասի սանիտարական մասնաժողովի որոշումները ներկայացվում են ներքին գործերի մինիստրին, հրատարակվում են նրա ձեռքով իբրև պարտադիր որոշումներ։

Լրագրական այն տեղեկութիւնների առիթով, թէ իբր Սարատովի նախկին եպիսկոպոս Գերմոգէնը Ժիրովիցկի վանքում ուտելիքի պակասութիւն ունի, որը և առիթ տուեց հանգանակութիւն անելու նրա օգտին, սինօդի դիւանը տեղեկացնում է, որ Գերմօգէն եպիսկոպոսին նշանակված է կենսաթոշակ 1500 րուբլի։ Բացի դրանից սրբազանը իր մշտական մարդկանցով իրաւունք ունի օգտվել վանքի սեղանից և բնակարանից։

Մինիստրների խորհուրդը հաւանութիւն տուեց ներքին գործերի մինիստրի առաջարկութեան՝ ուժեղացնելու ոստիկանական կազմը Լէնայի մօտերը. անընդունելի գտաւ Դումայի 51 անդամների առաջարկութիւնը՝ յատկացնելու դրամներ պետական գանձատնից դէպի Հիւսիսային Բևեռը արշաւախումբ ուղարկելու համար, մասնաւորապէս նրա որ կապիտան Սէդովի ձեռնարկութիւնը լիովին հիմնաւորված չէ։

Հրատարակվեցին նոր կանոններ հրէայ վաճառականների բնակավայրերի մասին, որոնք գործադրվելու են 1913 թւի յունվարի 1-ից։

ԴԱՑՏՕՆ։ Մեռաւ օդագնաց Վիլբուր Րայտը։

ՏՕԿԻՕ։ Կառավարութիւնը բանակցութիւններ է վարում արևելեան ընկերութեան հետ Շանխայ-Նագասակի հեռագրական գիծը 10 միլիօն իենով գնելու համար։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՎՍԿ։ Սպիտակ ծովը ամբողջովին ծածկված է սառոյցով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ԿՈՂՄՆԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳԻՐ

ԱԶԱՏԱՐԱՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ժամանակակից բժշկութեան անհրաժեշտ խնդիրներից մէկը հին ժամանակներից ի վեր եղել է՝ գտնել միջոց, որով կարելի լինի կանոնաւորել մարսողութիւնը և որի առաւելութիւնը՝ համեմատած միւս այդօրինակ միջոցների հետ՝ կայանայ նուրբ և ուղղակի ներգործութեան մէջ ոչ միայն մեծերի, այլ և փոքրերի վերաբերմամբ։ Մինչև օրս գոյութիւն ունեցող բազմաքանակ միջոցներից մի քանիսը, իսկապէս, օգտաւէտ են եղել հասակաւորների վերաբերմամբ, սակայն երեխաների և ծերերի վերաբերմամբ հակառակ ազդեցութիւն են թողել։

Ցայտնի է, որ երեխաների մարսողական գործարանները շատ զգայուն են սուր ազդող դեղօրայքի գործադրութեան ժամանակ, լինի այդ զգայնութիւնը մաղասային թաղանթի շատ նուրբ լինելուց կամ թէ աղիքների շատ երկար լինելուց։ Ծերերի մօտ արեան անօթները աղիքներում, նոյնպէս և ամբողջ օրգանիզմի մէջ, շատ դիւրաբեկ լինելու պատճառով, հեշտութեամբ արիւնահոսութիւն առաջացնում, որի համար և պէտք է շատ զգոյշ լինել լուծողականների ընտրութեան ժամանակ։

Այդ ի նկատի ունենալով՝ հարկաւոր է եղել մեծ ջանք գործ դնել գտնելու իդէալական, անազատ մի միջոց, որը չը գրգռէ լորձաթաղանթը, ցաւեր չառաջացնէ աղիքներում և, որ գլխաւորն է, չը լուծնէ՝ թուլացնելով այդպիսով օրգանիզմը։ Կլինիկական բազմամեայ դիտողութիւններից համոզում են, որ բոլոր պահանջվող պայմաններին վերին աստիճանի համապատասխանում է պարիզեան պրէպարատը, որ յայտնի է համարեա ամբողջ աշխարհում «Սկավուլին» անունով։ Այդ միջոցը մատուցանում է խոշորագոյն և անգնահատելի ծառայութիւններ բազմաթիւ մարդկանց, որոնք բժիշկների խորհրդով գործադրում են յիշեալ դեղը՝ չընդհատելով իրանց առօրեայ զբաղմունքը։

Շնորհիւ «Սկավուլինի» բարերար յատկութեան՝ կատարելապէս բժշկվում են կապութիւնները, բացվում է ախորժակը, երեսի գոյնը թարմանում և առողջ տեսք է ընդունում, շնչառութիւնը թեթեւանում է, անցնում են գլխի ցաւերը, գլխի պտոյտը, սրտի թրթռոցը և հոգեկան ընկճված տրամադրութիւնը, որպիսի երևոյթները շատ յաճախ նկատելի են կապութիւն ունեցողների մօտ։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառնային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—Արագ գնացքը № 2—10 ժ. 8 ր. առ., հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 55 ր., Եւլախ 4 ժ. 29 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. 7 ր. երեկ., Բագու 11 ժ. 13 ր. գիշ.: Պօստային գնացքը № 4—12 ժ. 10 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 4 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 14 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 13 ր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 48 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 20 ր. ցեր.: Մարդատար գնացքը № 6—2 ժ. 44 ր. ցեր., հասնում է Աղստաֆա 5 ժ. 34 ր., Գանձակ 8 ժ. 42 ր. երեկ., Եւլախ 10 ժ. 39 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 3 ժ. 21 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 38 ր. առ.: Խառն գնացքը № 106 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարիքը զգացվի)—4 ժ. 37 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 44 ր. առ., Գանձակ 1 ժ. 5 ր. ցեր., Եւլախ 4 ժ. 13 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բագու 5 ժ. 54 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄ.—Արագ գնացքը № 11—10 ժ. 44 ր. գիշ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 40 ր. գիշ., Բաթում 8 ժ. 58 ր. առ.: Պօստային գնացքը № 3—9 ժ. 41 ր. ցեր., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 59 ցեր., Բաթում 11 ժ. 36 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 5—6 ժ. 36 ր. եր., հասնում է Միխայլօվօ 10 ժ. 38 ր. գիշ., Բաթում 7 ժ. 26 ր. առ.: Խառն գնացքը № 107 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարիքը զգացվի) 6 ժ. 18 ր. առ., հասնում է Միխայլօվօ 1 ժ. 32 ր. ցեր., Բաթում 4 ժ. 31 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ պօստային գնացքը № 74/75—12 ժ. 40 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 58 ր. առ., Ալէքսանդրապօլ 11 ժ. 24 ր. ցեր., Էջմիածին 4 ժամ 40 րոպ. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 7 ր. ցերեկվայ (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 9 ժ. 50 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 21 ր. գիշ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 78/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—7 ժ. 8 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 2 ժ. 18 ր. գիշ., Ալէքսանդրապօլ 5 ժ. 56 ր. գիշ., Էջմիածին 11 ժ. ցեր., Ուլուխանլու 11 ժ. 26 ր., Երևան 12 ժ. 19 ր. ցեր.: Մարդ.-ապրանքատար № 108/109—11 ժամ 28 րոպ. առ., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 28 ր. եր., Ալէքսանդրապօլ 11 ժ. 27 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 40 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 15 ր. առ., Երևան 7 ժ. 23 ր. առաւօտեան:

ԲՈՐԺՈՄ.—Մարդատար գնացքը № 7/8—7 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Գօրի 10 ժ. 43 ր., Բօրժօմ 1 ժ. 30 ր. ցեր.: Մարդատար գնացքը № 9/10—3 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 48 ր. ցեր., Բօրժօմ 8 ժ. 41 ր. երեկոյեան:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 56 ր. եր.: Պօստային գնացքը № 3—8 ժ. 56 ր. առ.: Մարդատար գնացքը № 5—5 ժ. 51 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 107—4 ժ. 56 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—9 ժ. 18 ր. առ.: Պօստային գնացքը № 4—11 ժ. 15 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 6—1 ժ. 59 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 106—3 ժ. 40 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պօս. գնացքը № 72/73—7 ժ. 26 ր. առ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 74/75—8 ժ. 33 ր. եր.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 80/81—12 ժ. 48 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 7/8—7 ժ. 8 ր. առ.: Մարդատար գնացքը № 9/10—9 ժ. 8 ր. երեկոյեան:

ԲԺԻՇԿ

Ց. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(ՏԷՐ-ՈՎՍԻՍԵԱՆ)

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների (Մասնագիտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ) Ընդունել (առաւօտեան ժ. 12—1-ը։ ...լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը։ Բէբուտօվսկայա, № 66.

(շ. ե.) 130. 100—99

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

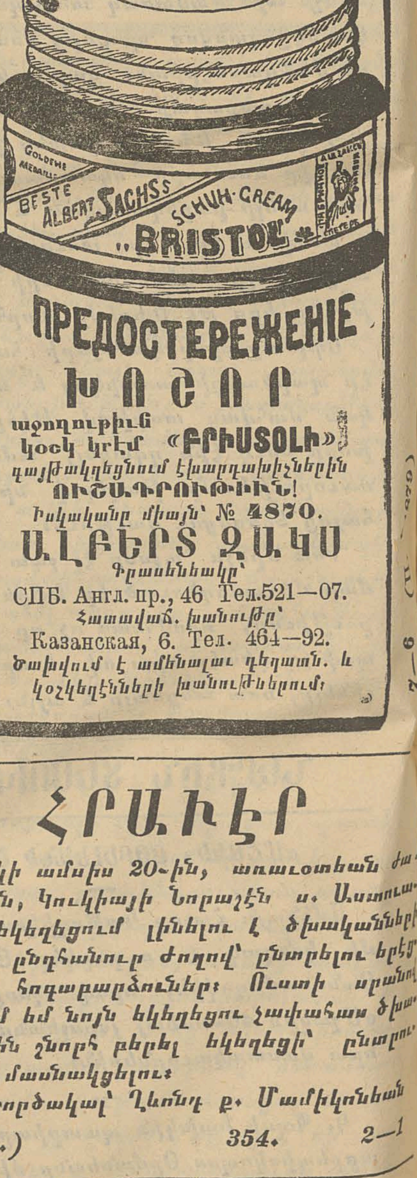

ՀՐԱՒԷՐ

Կիրակի ամսիս 20-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածնի եկեղեցում լինելու է ծխականների առաջին ընդհանուր ժողով՝ ընտրելու երէցփոխ և հոգաբարձուներ։ Ուստի սրանով խնդրում եմ նոյն եկեղեցու չափահաս ծխականներին շնորհ բերել եկեղեցի՝ ընտրութեանը մասնակցելու։

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեան

(ա. օ.) 354. 2—1

ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ

ԱՄԱՌ ԺԱՄԱՆԱԿ ՆՈՅՆՊԷՍ

քախխտ, խլացաւ, արեան պակասութեան և այլ հետևանքների, նոյնպէս և երկարատև քաշքշվող ... ւանդութիւնների ժամանակ տուէք պրոֆեսորների և բժիշկների կողմից յանձնարարված ՄԱՖԻՍՏՐ ԿՐԵՅԻ

ԵԿՈՐՈՖՕՍՖԻՏԸ:

Վաճառվում է ամենուրեք։

(2•) (Π. 76778) 4—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.